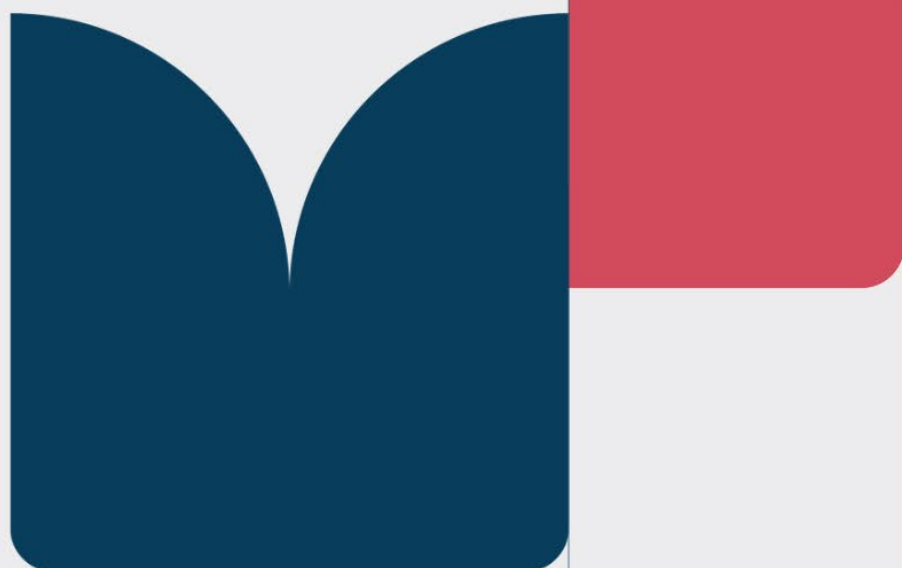
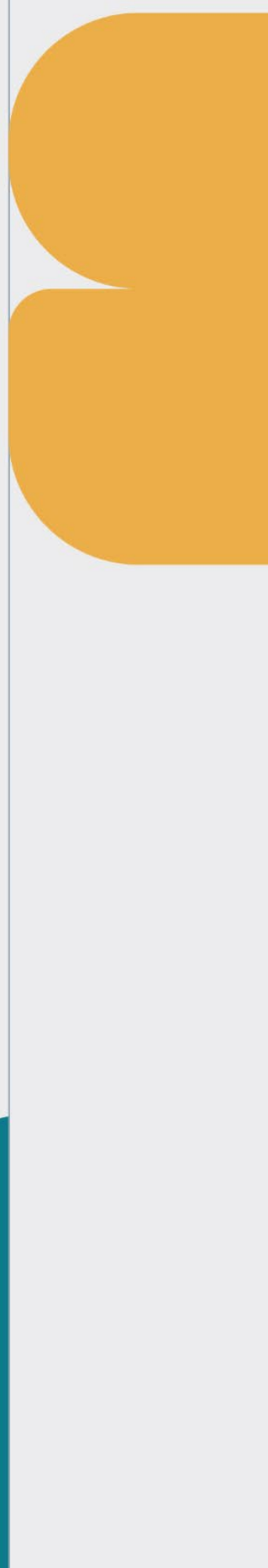

Monitoring Action for Civic Space

Country report

ROMÂNIA

Decembrie 2025

Despre acest raport

Autori: Simona Constantinescu – Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile. Mai multe informații privind activitatea FDSC găsiți pe site-ul: www.fdsc.ro.

Mulțumiri către: Bianca Oprea și Ștefania Andersen (Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile), Bogdan Manolea (Asociația pentru Tehnologie și Internet), Elena Calistru (Funky Citizens), Luca Ciubotaru (Rădăuțiul civic), Andreea Rusu (Centrul Filia), Oana Preda (Centrul de Resurse pentru Participare Publică), Daria Anoaica și Victor Ciobotaru (ACCEPT România), Florin Buhuceanu (Centrul European pentru Inițiative Publice) și Septimius Pârvu (Expert Forum) pentru opinia de specialitate a acestora oferită în cadrul interviurilor, precum și Coaliției ONG-uri pentru Cetățean pentru feedback-ul oferit în cadrul întâlnirii de grup din noiembrie 2025.

Perioada de raportare: ianuarie – decembrie 2025

**Co-funded by
the European Union**

Co-finanțat de Uniunea Europeană. Perspectivile și opiniile exprimate sunt exclusiv cele ale autoarei(autorilor) și acestea nu le reflectă neapărat opiniile Uniunii Europene sau ale Agenției Executive Europene pentru Educație și Cultură (EACEA). Nici Uniunea Europeană și nici autoritatea care autorizează prezentul document nu pot fi făcute responsabile pentru acestea.

European Center for
Not-for-Profit Law

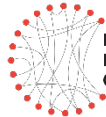
BCNL

**new
europe**
sustainable and inclusive

Le
MOUVEMENT
ASSOCIATIF

ökotárs
alapítvány

NETHERLANDS
HELSINKI
COMMITTEE

Ogólnopolska
Federacja
Organizacji
Pozarządowych

Civil Society
Development
Foundation

MACS: Proiectul Monitoring Action for Civic Space este implementat de European Center for Not-for-Profit Law, European Civic Forum, Bulgarian Center for Not-for-Profit Law, Foreningen Nyt Europa, Le Mouvement associatif, Okotars Alapitvány, Stichting Nederlands Helsinki Comite, Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych, Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile.

CUPRINS

Despre acest raport.....	2
---------------------------------	----------

Principalele evoluții.....	5
-----------------------------------	----------

Societatea Civilă din România prinsă în „focul încrucișat” post-electoral.....	5
--	---

Libertatea de exprimare: dezechilibre structurale și dificultăți în aplicarea legii în contextul unui test de stres	6
---	---

Fragilitatea instituțională și lipsa aplicării legii ca riscuri sistemic pentru spațiul civic.....	6
--	---

Dimensiuni	7
-------------------------	----------

1. Libertatea de asociere.....	7
--------------------------------	---

2. Libertatea de întrunire pașnică.....	10
---	----

3. Libertatea de exprimare.....	15
---------------------------------	----

4. Spațiul sigur (<i>safe space</i>)	22
--	----

Recomandări.....	29
-------------------------	-----------

Metodologie	30
--------------------------	-----------

Detalii specifice pentru România	30
--	----

Principalele evoluții

Societatea Civilă din România prinsă în „focul încrucișat” post-electoral

Polarizarea intensă a societății din România a fost însoțită de narațiuni explicite care descriu organizațiile societății civile (OSC-urile) drept instrumente utilizate de forțele străine care ar fi acționat împotriva intereselor naționale. În 2025, aceste narațiuni au devenit tot mai vizibile în cadrul discursului politic și mediatic, considerând ONG-urile drept mijloace ale unor agende oculte sau străine.

Asemenea narațiuni conspiraționiste au fost utilizate înainte de alegerile prezidențiale din luna mai 2025. În acest context, candidatul la președinție și liderul opoziției suveraniste și naționaliste *Alianța Pentru Unirea Românilor* (Partidul AUR) a acuzat în mod public OSC-urile critice față de campania derulată, ca fiind “ONG-uri soroșiste” și a avertizat asupra faptului că acestea vor fi “trase la răspundere”. OSC-urile – Funky Citizens și Declic – au fost catalogate în mod explicit ca făcând parte dintr-o presupusă rețea controlată din străinătate.¹ Mai multe OSC-uri au denunțat în mod public escaladarea atacurilor împotriva societății civile și a jurnaliștilor în perioada premergătoare alegerilor.²

Aceste narațiuni au persistat în perioada ce a precedat alegerile și au continuat să caracterizeze discursul post-electoral, în special în cadrul cercurilor naționaliste și populiste. Într-un document oficial elaborat ulterior alegerilor, AUR s-a referit la organizațiile societății civile catalogându-le drept actori politici ilegitiimi care ar acționa în numele președintelui.³

Alegerea în 2025 a Președintelui Nicușor Dan, cu experiența bogată în activismul civic, a atras atenția asupra societății civile, creând astfel un efect dual pentru spațiul civic. Vizibilitatea sporită a consolidat reprezentările conspiraționiste cum că ONG-urile ar fi “agenți străini” și totodată a și dus la așteptări din ce în ce mai mari cu privire la recunoașterea mai structurată a rolului societății civile prin intermediul dialogului instituționalizat, a participării semnificative în cadrul proceselor de reformă, precum și a eforturilor susținute pentru redobândirea încrederii în instituțiile publice.

În cuprinsul prezentului raport, termenul „organizații ale societății civile (OSC)” este utilizat în conformitate cu definiția prevăzută în metodologia proiectului, disponibilă la http://bit.ly/4bSaux5_. Pentru adaptare la uzanțele terminologice din România și pentru facilitarea înțelegerii, termenii „organizații neguvernamentale (ONG)” și „organizații ale societății civile (OSC)” sunt utilizați în mod interschimbabil.

¹ <https://hotnews.ro/george-simion-acuza-ong-urile-care-il-critica-ca-sunt-o-agentura-a-lui-soros-raspunsul-funky-citizen-miau-1968161>

² <https://www.stareademocratiei.ro/2025/05/09/we-stand-in-solidarity-with-funky-citizens-and-declic/>

³ “RAPORT – LOVITURA DE STAT DIN ROMÂNIA, 24 NOIEMBRIE 2024 – 18 MAI 2025”, AUR a afirmat că “întreaga rețea de ONG-uri Soros, sute de influenceri și așa-zisi intelectuali finanțați din fonduri UE au acționat ca agenți electorali deghizați ai lui Nicușor Dan, încălcând legea electorală”, <https://partidulaur.ro/raport-lovitura-de-stat-din-romania-24-noiembrie-2024-18-mai-2025/>

Libertatea de exprimare: dezechilibre structurale și dificultăți în aplicarea legii în contextul unui test de stres

În 2025, libertatea de exprimare în România nu a fost îngrădită prin cenzură directă, ci a fost tot mai constrânsă de dinamica structurală, de reglementare și financiară care a generat o protecție inegală, în funcție de tipul de discurs. Jurnalismul de interes public, monitorizarea civică, precum și critica instituțională s-au confruntat cu presiuni legislative, administrative și economice, în timp ce discursul aliniat puterii politice a beneficiat de o mai mare acoperire în spațiul public.

Ciclul electoral prelungit a amplificat această dinamică. Finanțările publice de amploare ale partidelor politice, combinate cu finanțarea din umbră a mass-media și garanții slabe pentru independența editorială, au sporit și mai mult riscurile de „capturare a mass-media”.

Libertatea de exprimare a fost afectată de dificultățile permanente în accesarea informațiilor de interes public, lucru care s-a reflectat în practicile recurente de refuzare sau condiționare a răspunsurilor conform prevederilor Legii nr. 544/2001 (Legea privind Liberul Acces la Informațiile de Interes Public – FOIA).⁴ Reglementările luate în regim de urgență, corelate cu supravegherea instituțională fragmentată a conținutului postat în online, a dus la mii de decizii individuale care afectează discursul politic, multe dintre acestea fiind lipsite de transparență și justificări suficiente. Organismele de supraveghere au acționat frecvent în mod reactiv și izolat, prioritizând plângerile individuale în detrimentul riscurilor sistemice, precum campaniile de dezinformare coordonate.

Aceste evoluții au survenit în timp ce există inițiative legislative ce vizează introducerea unor obligații suplimentare privind transparența pentru societatea civilă⁵ și aplicarea neuniformă a legii împotriva discursului instigator la ură și intimidării. Corelate, aceste evoluții au influențat capacitatea jurnaliștilor și a societății civile de a trage la răspundere autoritățile și respectiv a instituțiilor publice și au acutizat probleme mai ample referitoare la spațiul civic și încrederea oamenilor în informațiile publice.

Fragilitatea instituțională și lipsa aplicării legii ca riscuri sistemic pentru spațiul civic

În 2025, cele mai semnificative riscuri pentru spațiul civic din România au rezultat nu neapărat din lacunele aferente cadrului legislativ, ci s-au datorat fragilității instituționale, aplicării inconsecvente a prevederilor legale, precum și scăderii nivelului de încredere a publicului în organismele de supraveghere. În mai multe domenii – reglementarea în mass-media, supravegherea procesului electoral, gestionarea adunărilor publice, accesul la informații și protejarea actorilor civici – instituțiile au acționat cu un grad limitat de capacitate, transparență și cu un nivel redus de responsabilitate guvernamentală.

Organismele de reglementare și de supraveghere s-au bazat frecvent pe practici discreționare, reactive sau ad-hoc decât pe proceduri predictibile, bazate pe drepturi. Acest

⁴ <https://apador.org/politia-romana-respecta-legea-numai-obligata-de-instanta/>; <https://activewatch.ro/articole/abuz-primarul-de-slatina-condi%C8%9Bioneaz%C4%83-accesul-jurnali%C8%99tilor-la-informa%C8%9Bii-de-interes-public/>

⁵ <https://www.fdsc.ro/romania-proiect-de-lege-care-risca-sa-transforme-ong-urile-in-institutii-publice/>; <https://context.ro/legea-544-2001-este-principalul-instrument-in-baza-caruia-cetatenii-pot-solicita-informatii-de-interes-public-de-la-institutii-si-autoritati-legea-este-folosita-in-special-de-jurnalisti-in-documenta/>

model a fost vizibil în aplicarea fragmentată a reglementărilor referitoare la mediul digital, aplicarea inconsecventă a normelor în cazul adunărilor publice și a normelor privind discursul instigator la ură, precum și aplicarea unor mecanisme disciplinare sau administrative în moduri percepute ca având un efect descurajator pentru exercitarea drepturilor fundamentale. Chiar și în cazurile în care instituțiile au acționat în cadrul mandatelor lor formale, absența unei motivări clare, a unui control public adecvat și a unor căi de atac efective a afectat legitimitatea acțiunilor oficiale.

Efectul cumulativ a fost reprezentat de o discrepanță tot mai mare între lege și practică. Deși cadrul legislativ din România rămâne în mare măsură aliniat standardelor în materie de drepturile omului, performanța instituțională slabă și riscurile care țin de guvernare elimină aceste garanții. În absența unor eforturi susținute de consolidare a integrității, independenței, precum și a credibilității instituționale, inițiativele legislative și de reglementare suplimentare ar putea spori incertitudinea în loc să îmbunătățească gradul de protecție a drepturilor.

Dimensiuni

1. Libertatea de asociere

Libertatea de asociere poate fi exercitată în România, iar cadrul de reglementare aplicabil organizațiilor societății civile respectă standardele internaționale. Cu toate acestea, o acumulare din ce în ce mai mare a obligațiilor de conformare a generat o sarcină administrativă sporită care limitează funcționarea OSC-urilor.

Libertatea de asociere este garantată prin Constituția României (articolul 40),⁶ iar cadrul legislativ care guvernează exercitarea acestui drept se regăsește în Ordonanța Guvernului Nr. 26/2000 privind asociațiile și fundațiile.

În România, o asociație sau fundație poate fi înființată de către persoane fizice sau juridice de naționalitate română și/ sau străină care au calitatea de fondator. Personalitatea juridică este dobândită numai după parcurgerea unei proceduri judiciare. Grupurile informale (asociații de persoane fizice fără personalitate juridică) nu sunt interzise, acestea funcționează de obicei cu angrenarea răspunderii individuale a membrilor, dar capacitățile juridice și financiare ale acestora vor fi limitate. De exemplu, acestea nu pot încheia contracte sau deschide un cont bancar în condițiile unei persoane juridice și nici nu sunt eligibile pentru a beneficia de finanțare publică sau subvenții deoarece nu pot întruni criteriile de acordare a acestora.

⁶ <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/47355>

Procedura de înregistrare pentru OSC-uri din România este una judiciară, iar cerințele pentru fondatorii acestora sunt rezonabil de clare, legislația stabilind etapele și documentele necesare. Cu toate acestea, nu este întotdeauna simplu pentru o persoană care nu are cunoștințe juridice, deoarece întocmirea unui statut poate necesita asistență din partea unui expert jurist. Procedura durează cu mult mai mult timp comparativ cu înregistrarea unei societăți comerciale, în principal din cauza etapei preliminare de rezervare a numelui OSC-ului la Ministerul Justiției (poate dura până la 30 de zile) și a procedurii judiciare în fața instanței, care poate dura mai multe luni, dat fiind volumul mare de muncă de la nivelul instanțelor de judecată din România. Solicitățile suplimentare din partea judecătorului pot ulterior întârzia procesul, deoarece fiecare răspuns poate genera o nou termen programat peste câteva luni.

Procedura este totuși rezonabil accesibilă, întrucât se desfășoară în fața instanțelor de fond, care sunt cele mai numeroase instanțe din România. Deși posibilitatea de a folosi instrumente de comunicare digitală nu este menționată în mod explicit în lege, anumite instanțe acceptă documentele necesare prin email și deliberază fără a impune prezența fizică a petentului. Totuși, nu există sigura că procedura poate fi finalizată exclusiv prin mijloace electronice în cadrul tuturor instanțelor din România și este necesară verificarea în prealabil dacă instanța competentă permite acest demers.

În România, OSC-urile au autonomie pentru a-și determina guvernanta internă și operațiunile aferente, cu condiția ca acestea să respecte cadrul legislativ general instituit prin Ordonanța Guvernului nr. 26/2000, Codul Civil și prin Constituția României. Acestea dispun de libertatea de a-și alege structurile interne, de a defini rolurile și puterile care le revin organelor de conducere, administrare și control, de a stabili reguli pentru dobândirea calității de membru, de a adopta proceduri interne, de a stabili direcțiile strategice, precum și de a-și gestiona activitățile fără a solicita aprobarea din partea autorităților publice. Instanțele de judecată intervin doar în situațiile în care OSC-urile încalcă prevederile propriului statut sau nu respectă dispozițiile legale. În mod corespunzător, statul are o obligație negativă de a nu se amesteca în afacerile interne ale OSC-urilor. Autoritățile publice nu pot numi sau elibera din funcție conducerea, nu pot impune reguli interne sau controla membrii, nu pot modifica statutul sau influența activitățile organizaționale. Intervenția statului este permisă doar în cazuri limitativ prevăzute de lege și reglementate în mod clar, cum ar fi neîndeplinirea obligațiilor fiscale, situații care intră în sfera penală sau cazuri care pot duce la dizolvarea judiciară. Cele mai multe situații de intervenție a statului sunt însoțite de garanții legale care asigura accesul la control judiciar, chiar în situații de control administrativ prealabil.

Cadrul de reglementare este completat de o serie de acte legislative secundare care au impact direct sau indirect asupra modului de funcționare a OSC-urilor, ducând la o sarcină administrativă tot mai mare, care, luată cumulativ, pune presiune semnificativă asupra capacității de operare a OSC-urilor.

Acestea includ obligații directe, precum cerința pentru organizații de raportare prin intermediul sistemul SAF-T,⁷ similar oricărei altei persoane juridice de drept privat din România, fără diferențiere bazată pe mărimea sau capacitatea organizației. De asemenea,

⁷ SAF-T (Standard Audit File for Tax- Fișierul Standard de Control Fiscal) este un standard internațional conceput de OCDE pentru schimbul electronic de date contabile și fiscale fiabile între organizații și autoritățile fiscale naționale sau auditorii externi.

există obligații care produc indirect constrângeri administrative, de exemplu, obligația de a înregistra orice modificare a statutului unei OSC într-un registru special păstrat de instanțele de judecată. Durata îndelungată a procedurilor judiciare, combinată cu lipsa unei jurisprudențe consecvente la nivelul instanțelor, generează dificultăți semnificative pentru OSC-urile care încearcă să-și modifice structurile de guvernare.

Aceste întârzieri generează adesea complicații ulterioare în relațiile cu instituțiile financiare din cauza obligațiilor de cunoaștere a clienților în conformitate cu legislația privind combaterea spălării banilor, precum și cu donatorii, deoarece informațiile neactualizate legate de guvernarea internă pot împiedica semnarea contractelor de finanțare sau pot descuraja acceptarea de noi membri. Puse laolaltă, aceste cerințe contribuie la o majorare constantă a costurilor legate de conformare pentru OSC-uri.

Raportul din 2025 privind statul de drept indică faptul că în România există o sarcină administrativă ridicată,⁸ cu o presiune birocratică sporită asupra OSC-uri datorată instrumentalizării măsurilor legate de transparență. În timp ce standardele internaționale privind raportarea la nivelul ONG-urilor (Recomandarea Consiliului Europei CM/Rec(2007)14 privind Statutul Juridic al ONG-urilor din Europa) menționează faptul că statele nu trebuie să impună obligații asupra ONG-urilor comparabile cu cele ale instituțiilor publice, o astfel de tendință poate fi regăsită în România. Cel mai recent exemplu este reprezentat de proiectul Codului de Procedură Administrativă,⁹ aflat încă în procesul de avizare interinstituțională, ce va duce la creșterea sarcinii administrative asupra ONG-urilor, deoarece include obligații impuse în mod normal autorităților publice, în special cu privire la transparență și respectiv accesul la informații. Acesta impune obligații pentru care structura de funcționare a majorității ONG-urilor nu le poate îndeplini, generează ambiguitate cu privire la entitățile care trebuie să respecte aceste obligații și poate afecta în mod disproporționat organizații de dimensiuni mai mici, ce dispun de resurse limitate. Mecanismul de Avertizare Timpurie și Alertă a atras atenția asupra eventualelor consecințe ale proiectului de lege din luna iulie 2025.¹⁰ Proiectul de lege nu a fost aprobat până la finalul anului 2025, dar a fost introdus în circuitul de consultare interinstituțională, care reprezintă etapa finală înainte de adoptarea acesteia de către Guvern și trimiterea ulterioară către Parlament. Prevederile nu au fost modificate până la acest moment, așadar criticile și temerile se mențin.

O dezbatere publică privind mecanismul de supraveghere a activității asociațiilor și a fundațiilor în vederea implementării legii privind combaterea spălării banilor și a prevenirii finanțării terorismului a fost organizată în luna august 2025. Mai multe OSC-uri au scos în evidență ariile care necesită modificări și majoritatea comentariilor formulate de către acestea au fost luate în considerare.¹¹ Cu toate acestea, textul adoptat în septembrie 2025¹² include sarcini administrative suplimentare pentru OSC-uri: consiliul director al OSC-urilor trebuie să adopte o procedură internă pentru a preveni finanțarea terorismului, a cărei

⁸ https://commission.europa.eu/document/download/fcab6924-01cf-4514-9f68-3989759718e9_en?filename=2025%20Rule%20of%20Law%20Report%20-%20Country%20Chapter%20Romania.pdf

⁹ <https://sgglegis.gov.ro/legislativ/docs/2025/11/m12ftv630xqp97j8bgnd.pdf>,
https://sgglegis.gov.ro/legislativ/docs/2025/11/v0_48gpsqk1xw76c2bty.pdf, <http://sgglegis.gov.ro/legislativ/domeniu.php?id=202>

¹⁰ <https://www.fdsc.ro/en/romania-draft-law-risks-turning-csos-into-public-bodies/>

¹¹ <https://www.fdsc.ro/opinie-fdsc-mecanismul-de-supraveghere-a-activitatii-asociatiilor-si-fundatiilor/>,
<https://acdd.ro/2025/09/02/finantarea-terorismului-si-sectorul-non-profit/>, <https://apador.org/observatiile-apador-ch-cu-privire-la-proiectul-de-ordin-privind-supravegherea-ong-urilor/>

¹² <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocument/302390>

verificare este necesară anual. Aceasta generează o obligație de verificare recurentă (corelată cu aprobarea anuală a situațiilor financiare) și poate necesita procese de documentare, de audit intern sau de revizuire pentru care multe ONGuri nu au capacitatea de a le implementa.

Legea permite OSC-urilor să-și stabilească propriile obiective și să desfășoare activități legitime, fără a fi necesară respectarea priorităților sau politicilor guvernamentale. În ciuda mai multor încercări legislative din ultimii ani de a introduce cerințe stricte privind raportarea și divulgarea publică a informațiilor legate de sursele de finanțare, nu a fost adoptată nicio lege privind finanțarea din străinătate sau de tipul agenților străini. Conform legislației române, sunt interzise organizațiile ale căror scopuri încalcă Constituția sau contravin ordinii publice și bunelor moravuri.

Actuala legislație cadru a ONG-uri a făcut obiectul unei revizuii ample inițiate de către Guvern, prin intermediul Ministerului Justiției, în anul 2023. Proiectul de lege a fost elaborat în consultare cu organizațiile societății civile și, în ciuda finalizării etapelor necesare, acesta este momentan blocat în Parlament, în așteptarea dezbaterii în plen după ce a obținut deja toate avizele necesare de la comisiile parlamentare.

În cazul în care va fi adoptat în forma actuală, proiectul de lege¹³ va introduce mai multe schimbări importante care includ reducerea cerințelor birocratice, simplificând astfel procedurile judiciare legate de înființarea și funcționarea ONG-urilor și contribuind la digitalizarea ulterioară a proceselor existente. Aceste reforme includ modernizarea Registrului Național pentru Persoanele Juridice fără scop patrimonial ținut de Ministerul Justiției, precum și unificarea registrelor speciale privind ONG-urile de la instanțele de judecată.

În ciuda eforturilor repetate depuse de mai multe ONG-uri în încercarea de a explica necesitatea adoptării proiectului de lege, acesta nu a fost încă pus pe ordinea de zi a Camerei Deputaților și nu a fost dezbătut. Există tot mai multe îngrijorări cu privire la faptul că actualul val de extremism reprezentat de partidele din Parlament ar putea fie lăsa proiectul de lege în stare latentă, fie ar putea introduce noi amendamente care, în această etapă, ar putea avea un impact negativ asupra reformelor propuse. În plus, adoptarea legii este necesară deoarece mai multe dintre dispozițiile acesteia sunt legate de reforma digitală a registrelor instanțelor de judecată în conformitate cu Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR) propus de Uniunea Europeană.

2. Libertatea de întrunire pașnică

Deși libertatea de întrunire pașnică este garantată prin Constituție în România, exercitarea acesteia în practică rămâne inegală. Legislația depășită, practicile de aprobare informală, precum și aplicarea neuniformă a dispozițiilor legale continuă să limiteze exercitarea efectivă a acestui drept, în special pentru grupurile vulnerabile și în cazul formelor de protest pe teme care generează tensiune socială.

¹³ https://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?cam=2&idp=21379

Reuniunile publice, demonstrațiile, procesiunile sau orice alte adunări pot fi organizate și desfășurate în mod pașnic în baza articolului 38 din Constituție. Cu toate acestea, implementarea legii este inadecvată din cauză că nu a mai fost actualizată din anul 1991, a distorsionării procedurii de notificare, a structurilor de aprobare informală și ilegală, a practicilor discriminatorii, precum și a aplicării neuniforme a dispozițiilor legale.

Legislația cadru ce reglementează organizarea și derularea adunărilor publice în România – Legea nr. 60/1991 – are peste 30 de ani vechime și nu mai corespunde realităților sociale și civice contemporane.¹⁴ Actul normativ a fost întocmit într-un context post-comunist, pre-digital și nu reflectă formele moderne de exprimare civică, precum adunările spontane, acțiuni de tip *flash mob* sau proteste online/hibride, care nu sunt reglementate în vreun fel de legislația actuală. Conform raportului *Monitoring of Freedom of Peaceful Assembly in Selected OSCE Participating States* (mai 2022 – iunie 2024), publicat în februarie 2025, “în România, în mod regretabil, adunările spontane nu sunt protejate prin legislație, iar autoritățile au anunțat că va fi interzisă orice adunare care nu a fost aprobată în prealabil și participanții la aceasta vor fi dispersați.”¹⁵

Numai cetățenii români pot beneficia de prevederile legii din România pe acest subiect. Anunțurile privind organizarea de adunări, transmise de către minori cu vârstele cuprinse între 16 și 18 ani trebuie să fie susținute de către părinții sau reprezentanții legali ai acestora.¹⁶

Conform legii, organizatorii protestelor trebuie să informeze autoritățile locale cu cel puțin trei zile înainte de desfășurarea efectivă a evenimentului; totuși, în practică, această procedură de notificare funcționează ca un sistem de autorizare *de facto*. Deși Organizația Națiunilor Unite, în interpretarea articolului 21 din Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice,¹⁷ specifică faptul că notificarea nu trebuie să devină un mecanism de autorizare, autoritățile locale din România tratează în mod constant notificarea drept solicitare de aprobare, exercitând control discreționar asupra organizării adunărilor publice.

În plus, termenul legal de 48 de ore de la emiterea unei hotărâri de interdicere nu este mereu respectat. În practică, răspunsurile din partea autorităților sunt adesea amânate, uneori chiar și cu câteva luni, făcând astfel imposibilă planificarea sau derularea eficientă a unei adunări.

Comisiile de avizare din cadrul primăriilor nu aplică legea în mod uniform și, în anumite cazuri, are o atitudine discreționară sau discriminatorie, în special față de grupurile vulnerabile. Un exemplu clar de restricție nejustificată asupra libertății de întrunire este refuzul sistematic al Primăriei Oradea de a aproba Marșul „Pride” în Oradea pentru cel de-al treilea an consecutiv, invocând motive vagi precum “lucrări publice” și “suprapunerea cu

¹⁴ <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/55480>

¹⁵ https://odhr.osce.org/sites/default/files/f/documents/e/6/585436_0.pdf

¹⁶ Raport Monitorizarea Libertății de Întrunire Pașnică în Statele OSCE Participante selectate (mai 2022 – iunie 2024), publicat în luna februarie 2025.

¹⁷ https://irido.ro/pdf/009_CC37_2020_Art21.pdf

alte adunări publice”, fără a propune un traseu alternativ, în ciuda numeroaselor solicitări formulate de organizatori.¹⁸

Asociația ARK din Oradea, organizatorul evenimentului, a informat autoritățile cu privire la faptul că va organiza marșul pe un traseu alternativ, sub forma unei adunări pașnice. Deși evenimentul a avut loc fără incidente, prezența disproporționată a forțelor de ordine, lipsa unei protecții efective a participanților, precum și amendarea organizatorilor pentru nerespectarea procedurilor și a anumitor participanți pentru refuzul de a părăsi evenimentul atunci când li s-a solicitat acest lucru a generat un climat de tensiune și intimidare.¹⁹

Există situații care par a contura deja o practică abuzivă prin care un anumit loc, utilizat în mod tradițional pentru adunări publice, este rezervat la primărie de către un solicitant pentru o perioadă de timp extinsă, blocând efectiv orice alte adunări în spațiul respectiv. Este necesar ca autoritățile să descurajeze astfel de practici și să includă măsuri preventive împotriva acestora în cadrul propriilor reglementări. Astfel, este încurajată publicarea promptă și actualizată a programului de desfășurare a adunărilor publice anunțate deja primăriilor, pe canalele lor oficiale de comunicare.

Situații similare de descurajare a adunărilor publice au fost raportate în timpul Marșului „Pride” din București din 2025,²⁰ când mai mulți jandarmi au fost surprinși când făceau remarci misogine și discriminatorii la adresa participanților. În urma incidentului, jandarmii respectivi au primit doar avertismente disciplinare, o sancțiune simbolică ce reflectă absența unui mecanism real de responsabilizare și a unor standarde de conduită clare pentru gestionarea adunărilor publice.

Astfel de practici indică o problemă sistemică în aplicarea principiilor legalității, proporționalității și nediscriminării, precum și nevoia stringentă de actualizare a cadrului de reglementare. Este necesară revizuirea Legii nr. 60/1991, clarificarea statutului și competențelor comisiilor de aprobare, precum și stabilirea unei proceduri de notificare simplificate, transparente și nediscriminatorii. În paralel, este esențială formarea profesională pentru aplicarea dispozițiilor legale în materie de drepturile omului și a standardelor internaționale privind libertatea de întrunire și tratamentul echitabil.

Deși Legea nr. 60/1991 privind organizarea și desfășurarea adunărilor publice interzice în mod explicit adunările care au ca scop promovarea ideilor totalitare și incriminează simbolurile fasciste, rasiste sau xenofobe în spațiile publice, autoritățile tolerează în continuare organizarea unor astfel de demonstrații publice.

În fiecare an, grupări de extremă dreaptă/ extremiste organizează evenimente comemorative dedicate liderilor Mișcării Legionare, o mișcare fascistă și antisemită din perioada interbelică. Printre cele mai cunoscute se numără comemorarea anuală la Tâncăbești dedicată lui Corneliu Zelea Codreanu, fondatorul Mișcării Legionare, ceremonia din ianuarie 2025 de la un cimitir din București în memoria lui Ion Moța și Vasile Marin,

¹⁸ <https://hotnews.ro/primaria-oradea-interzice-organizarea-marsului-pride-pentru-al-treilea-an-la-rand-acuza-organizatorii-au-fost-propuse-11-posibile-trasee-niciunul-nu-a-fost-acceptat-2030785>

¹⁹ <https://hotnews.ro/tensiuni-la-marsul-oradea-pride-2025-participantii-blocati-de-jandarmi-pe-traseul-anuntat-2032040>

²⁰ <https://stirileprotv.ro/stiri/actualitate/sase-jandarmi-au-fost-sanctionati-disciplinar-in-urma-plangerii-unor-femei-care-au-participat-la-bucharest-pride-2025.html>

luptători fasciști care au participat la Războiul Civil din Spania de partea lui Franco²¹ sau vizitele la mormântul lui Ilie Lăcătușu, membru al Gărzii de Fier a Mișcării Legionare, care a fost canonizat anul trecut de către Biserica Ortodoxă Română.²²

Aceste adunări publice au loc în mod repetat sub supravegherea jandarmeriei și poliției care nu intervin pentru a le opri, chiar dacă acestea încalcă atât legislația privind adunările publice, cât și Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 31/2002 privind interzicerea organizațiilor, simbolurilor cu caracter fascist, rasist sau xenofob și a cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor crime de război. În majoritatea cazurilor, autoritățile se limitează la emiterea unor amenzi administrative ne semnificative, care sunt insuficiente pentru a împiedica repetarea unor astfel de manifestări.

Singura acțiune recentă de interzicere a unei adunări de extremă dreaptă a avut loc la data de 2 septembrie 2025, atunci când organizația Noua Dreaptă a solicitat aprobarea pentru o demonstrație publică împotriva lucrătorilor migranți în București. Deși Primăria București a aprobat inițial acest eveniment, ulterior autorizația a fost revocată din cauza unor îngrijorări cu privire la discursuri potențial discriminatorii și instigatoare la ură, precum și în urma unei opoziții puternice venite din partea organizațiilor neguvernamentale și a Institutului Elie Wiesel.²³

Cazul de mai sus reprezintă o excepție notabilă, și nu o modificare în practică. Faptul că sunt permise adunări cu elemente fasciste sau xenofobe demonstrează absența unui mecanism coerent de aplicare a legii și standardele duble aplicate diferitelor adunări civice. În vreme ce anumite grupuri vulnerabile, precum comunitatea LGBTQI+, se confruntă cu restricții administrative și supraveghere excesivă, grupările de extremă dreaptă beneficiază de impunitate *de facto* sub pretextul garantării libertății de exprimare și de întrunire.

Această practică contravine articolului 11 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, care permite limitarea libertății de întrunire atunci când o adunare promovează instigarea la ură sau violență, în acord cu angajamentele internaționale ale României privind combaterea extremismului și protejarea minorităților.

Legislația nu acoperă toate situațiile care ar impune atenție la reglementările drepturilor și obligațiilor autorităților în timpul adunărilor publice. Aceasta nu reglementează adunările spontane, cele de tip *flash-mob*, protestele online/hibride sau contramanifestațiile și de asemenea nu reglementează „comisiile de avizare” informale utilizate de numeroase primării. În anumite localități, procedura este gestionată de așa-numitele Comisii de Avizare a Cererilor de Organizare a Adunărilor Publice, structuri care nu sunt reglementate în mod expres prin lege, ci sunt constituite în mod informal în cadrul primăriilor, care pot emite propriile protocoale cu privire la desfășurarea adunărilor publice.

Faptul că legislația este învechită, lipsită de relevanță în contextul realităților actuale este evidențiată și într-o petiție semnată de un număr de 30 de grupuri civice din București, care

²¹ <https://www.rfi.fr/ro/rom%C3%A2nia/20250113-ritualuri-legionare-re%C3%AEnviate>

²² <https://www.reuters.com/world/europe/romanians-court-far-right-symbolism-run-up-election-2025-04-29/>

²³ <https://www.gandul.ro/actualitate/marsul-noua-dreapta-care-a-pus-pe-jar-institutul-elie-wiesel-nu-mai-are-loc-primaria-bucuresti-a-anulat-avizul-20621005>

au susținut că protocoalele inițiate de primării sunt discreționare și și-au exprimat îngrijorarea cu privire la dreptul la un mediu curat și la spații verzi de calitate.²⁴

Deși legea instituie ca întreaga responsabilitate pentru asigurarea securității să cadă mai degrabă în sarcina statului decât a organizatorilor, aplicarea acesteia rămâne inconsecventă. De exemplu, în timpul Marșului „Pride” din București desfășurat în 2025, poliția a identificat mai multe persoane care se pregăteau să arunce cu ouă în participanți și i-a îndepărtat de mulțime.²⁵ Această intervenție a fost oportună, dar nu sunt aplicate măsuri similare în mod uniform în timpul adunărilor publice. În contrast, în cazul Marșului „Pride” din 2025 desfășurat în Oradea, organizatorii au declarat că participanții au fost redirecționați cu forța de către forțele de ordine de la traseul principal prevăzut, invocând lucrări de construcție drept motiv în acest sens.²⁶ Participanții au fost în mod repetat opriți, redirecționați și amendați chiar de către jandarmerie, care avea sarcina de a-i proteja.²⁷

Există cazuri de amenzi aplicate organizatorilor protestelor pentru incidente spontane care nu sunt în controlul acestora sau legate de aspecte tehnice legate de traseu, numărul de participanți sau notificarea programului de derulare sau chiar atunci când incidentele au fost provocate de alte persoane. În 2025, cel mai recent incident a avut loc în timpul marșului de comemorare a 10 ani de la tragedia Colectiv²⁸ în luna octombrie. Mai multe canale mass-media au informat cu privire la faptul că activistul Marian Rădună, unul dintre organizatorii comemorării de la Colectiv, a fost amendat cu suma de 3.000 RON pentru depășirea orei prevăzute pentru comemorare. Amenda a fost aplicată în jurul orei 23:30, când în jur de 25 de persoane stăteau în liniște cu lumânări aprinse, în timp ce marșul principal se încheiase de mult timp.²⁹ Reprezentanții jandarmeriei au recunoscut ulterior faptul că amenda ar fi fost aplicată fără a fi înțeles suficient spiritul legii și a deschis ulterior o anchetă internă.³⁰

În perioada cuprinsă între 2023 - 2025, România a fost martora mai multor proteste legate de situația din Gaza, de la demonstrații de masă cu câteva mii de participanți până la mișcări de ocupare a spațiului din campusurile universitare de către studenți. Acestea au fost în general tolerate de către autorități în spațiile publice, însă au fost descurajate în mod activ atunci când acestea s-au transformat în activități prelungite pe o perioadă mai lungă. Nu au fost raportate cazuri de arestări sau ciocniri violente între protestatari și autorități (în baza informațiilor provenite din surse deschise disponibile).

Autoritățile nu au raportat public amploarea măsurilor ce vizau descurajarea protestelor. Organizația ActiveWatch a declarat că a fost contactată de către mai multe persoane care au primit vizite la domiciliu din partea poliției sau cărora li s-a cerut să se prezinte la secțiile de poliție după ce și-au exprimat intenția de a participa la proteste. Conform acestor relatări, li

²⁴ <https://www.facebook.com/share/17Vv2gyfFN/>

²⁵ <https://adevarul.ro/stiri-locale/bucuresti/incidente-minore-la-bucharest-pride-2025-cinci-2449095.html>

²⁶ <https://gdm.md/ro/2025/07/29/tensiuni-la-marsul-oradea-pride-2025-participantii-blocati-de-un-cordon-de-forte-de-ordine-sa-intre-pe-traseul-anuntat/>

²⁷ <https://www.scena9.ro/article/oradea-pride-lgbt-ark-mars-interzis-primarie>

²⁸ Colectiv face referire la incendiul din 2015 petrecut într-un club de noapte din București, care a provocat decesul a 64 de persoane și care a declanșat proteste naționale masive împotriva corupției, ducând la căderea Guvernului României de la acea vreme.

²⁹ <https://hotnews.ro/organizatorul-marsului-de-comemorare-a-victimelor-de-la-colectiv-amendat-de-jandarmi-pentru-depasirea-orei-de-comemorare-n-am-cuvinte-sa-descriu-2098940>

³⁰ Șeful Jandarmeriei a prezentat scuze publice, după ce Marian Rădună a fost amendat pentru depășirea orei stabilite pentru comemorare la fostul club Colectiv | Site-ul de știri al TVR

“s-a recomandat în mod neoficial” ca ulterior protestelor să nu posteze mesaje pe rețelele de social media și să nu discute cu alte persoane aspecte legate despre aceste proteste.³¹

Aceeași organizație a solicitat clarificări din partea autorităților cu privire la interzicerea afișelor care nu aveau un conținut vulgar, discriminatoriu, violent sau instigator la ură, precum și efectuarea de percheziții corporale la intrarea în zonele de proteste, în condițiile în care nu au fost semnalate incidente care să justifice măsuri sporite de securitate. Răspunsul autorităților a fost vag, formal, lipsit de informații concrete.³²

În 2025, au continuat mobilizările stradale, inclusiv lansarea campaniei “Elbit Out”³³ de către zeci de organizații și un protest pe aceeași temă desfășurat la București la data de 5 octombrie 2025, abordând legăturile României cu actorii din industria de apărare israeliană în contextul conflictului din Gaza.³⁴ De asemenea, au avut loc alte acțiuni publice de solidaritate în toamna anului 2025, inclusiv participarea la marșuri mai ample în București, unde mesajele de solidaritate cu Palestina au fost vizibile și promovate de către organizatori/rețelele de activiști.³⁵

3. Libertatea de exprimare

Libertatea de exprimare din România este determinată de un cadru legislativ formal solid, însă tot mai mult testată de presiuni structurale, financiare și de reglementare, care afectează contextul mediatic, discursul public digital, precum și accesul la informații. Deși garanțiile constituționale și legislative rămân în vigoare, ultimii ani, marcați de cicluri electorale prelungite, de o finanțare publică semnificativă a comunicării politice și de expansiunea rapidă a reglementărilor spațiului digital au scos la iveală vulnerabilități persistente cu privire la protejarea independenței editoriale, pluralismului media și participării civice.

Libertatea de exprimare este garantată în conformitate cu articolul 30 din Constituție și este susținută în principal de Codul Civil și alte acte legislative din domeniu.

Libertatea de exprimare a fost din ce în ce mai problematică în România în ultimii ani, în special ca urmare a capturării graduală de către mediul politic a unor părți din sectorul mass-media.³⁶ Organizațiile societății civile și factorii interesați de la nivel internațional, inclusiv Comisia Europeană în cadrul Rapoartelor sale privind statul de drept, au avertizat în mod constant asupra finanțării din umbră a mass-media, în special prin fonduri publice canalizate de partidele politice, precum și asupra riscurilor persistente la adresa independenței autorității naționale de reglementare în domeniul audiovizualului și a serviciilor publice de mass-media.³⁷ Acești factori, corelați cu presiunea pieței, continuă să

³¹ https://activewatch.ro/documents/263/Corespondenta_Politie_si_Jandarmerie.pdf

³² <https://www.stareademocratiei.ro/2024/05/22/comunicat-activewatch-fantomele-militiei-si-securitatii-bantuie-politia-si-jandarmeria/>

³³ <https://elbit-out.info/de-ce-elbit>

³⁴ <https://hotnews.ro/stop-complicitatii-la-genocid-mai-multe-organizatii-cer-romaniei-sa-incheie-colaborarea-cu-elbit-systems-cel-mai-mare-producator-israelian-de-armament-2077889>

³⁵ <https://www.facebook.com/RomaniaPalestineSolidarity/posts/pfbid0LuAvE6mdo57qrEPjMuRrWJ54GUYrpfknBJP9R4MD4CorGKd38mTYWrxDfJs4IEwq4I>

³⁶ <https://romania.europalibera.org/a/cum-a-crescut-in-zece-ani-subventia-pentru-partide-de-la-bugetul-statului-de-la-8-la-386-de-milioane-de-lei/33302932.html>

³⁷ <https://www.stareademocratiei.ro/2025/06/11/raport/>; <https://cji.ro/wp-content/uploads/2024/04/Starea-mass-media-din-Romania-in-pragul-anului-super-electoral-2024-1.pdf>; <https://activewatch.ro/search/#p=publication>; <https://ipi.media/wp-content/uploads/2025/11/ROMANIA-Media-Capture-Monitoring-Report-Overview-5.pdf>; https://commission.europa.eu/publications/2025-rule-law-report-communication-and-country-chapters_en

submineze fiabilitatea informațiilor și încrederea publică în mass-media.³⁸ Concentrarea resurselor financiare în canale mass-media afiliate politic, combinată cu lipsa unor mecanisme de sprijin public transparente și predictibile pentru jurnalismul independent, a dus la o slăbire accentuată a pluralismului mediatic și limitează accesul la informații de interes public.

În 2024, partidele politice din România au primit subvenții publice în valoare de 386 milioane de lei (aprox. 77.200.000 EURO). O mare parte din cheltuielile partidelor din 2024 (aproximativ 214 milioane de lei – 57,8%) a fost alocată presei și activităților de propagandă, indicând o legătură directă între fondurile publice și implicarea mediatică în contextul electoral.³⁹

În 2025, partidele au primit subvenții de stat în valoare de 232 de milioane de lei (aprox. 46.400.000 EURO), din care 112 de milioane de lei (circa 50%) au fost cheltuiți pentru presă și propagandă în primele unsprezece luni.⁴⁰ Acest flux susținut de fonduri publice în mass-media și activități conexe au ridicat semne de întrebare cu privire la independența editorială și pluralismul mediatic.

În plus față de subvențiile publice anuale, partidele politice din România beneficiază de asemenea de fonduri publice substanțiale prin intermediul mecanismului de rambursare a cheltuielilor efectuate cu campaniile electorale, care cresc semnificativ în anii electorali. În 2024, un an superelectoral, cheltuielile cumulate rambursate pentru campaniile electorale și subvențiile periodice au depășit un miliard de lei,⁴¹ în timp ce alte milioane au fost cheltuite și ulterior rambursate în timpul alegerilor prezidențiale din 2025.

O pondere dominantă atât a subvențiilor, cât și a fondurilor rambursate din campanii a fost alocată mass-media, publicității, promovării online și propagandei, consolidând dependența economică a mai multor canale mass-media de actorii politici. Acest mecanism dual de finanțare publică contribuie la capturarea structurală a mass-media, subminează independența editorială și plasează jurnalismul independent de interes public într-o poziție de dezavantaj competitiv sever.

În acest context deosebit, marcat de doi ani consecutivi de curse electorale, Regulamentul european privind libertatea mass-mediei (EMFA) a devenit aplicabil în întreaga Uniune Europeană în august 2025. României i se cere să implementeze politicile necesare și să ajusteze reglementarea națională și practicile administrative la prevederile EMFA. Aceasta include consolidarea acelor domenii în care România prezintă deja vulnerabilități de lungă durată: independența autorităților de reglementare în domeniul mass-media, transparența cu privire la drepturile de proprietate și finanțarea mijloacelor media, protejarea jurnaliștilor și a avertizorilor de integritate, precum și transparența platformelor și accesul la conținutul de știri în format digital.

EMFA introduce obligații legate de transparență privind drepturile de proprietate asupra mijloacelor media și finanțarea publică a presei, precum și norme ce vizează protejarea jurnaliștilor împotriva supravegherii abuzive și intimidării.⁴² Cu toate acestea, legislația

<https://www.stareademocratiei.ro/2025/07/10/reactiile-organizatiilor-neguvernementale-in-urma-publicarii-raportului-comisiei-europene-privind-statul-de-drept-in-romania/>; <https://www.liberties.eu/f/vdxw3e>

³⁸ <https://rsf.org/en/country/romania>

³⁹ <https://expertforum.ro/subventiile-2024-planuri-2025/>

⁴⁰ <https://expertforum.ro/subventii-partide-precampaie-noiembrie-2025/>

⁴¹ <https://expertforum.ro/subventia-partidelor-politice-in-2024/>

⁴² <https://activewatch.ro/articole/salut%C4%83m-intrarea-%C3%AEn-vigoare-a-emfa-regulamentul-european-privind-libertatea-mass-mediei/>

națională de punere în aplicare a acestor dispoziții nu a fost încă adoptată, iar grupul de lucru anunțat de Ministerul Culturii⁴³ a acționat, până la ora actuală, într-un mod lipsit de transparență. În conformitate cu Raportul de Monitorizare privind „capturarea” mass-media din 2025,⁴⁴ care trece în revistă evoluțiile privind „capturarea” mass-media din România în 2025 și evaluează gradul de conformare națională cu dispozițiile EMFA, România nu respectă integral niciunul dintre standardele analizate. Raportul înregistrează o evaluare negativă (“Nu”) în special cu privire la utilizarea fondurilor publice pentru influențarea conținutului media și cu privire la transparența referitoare la drepturile de proprietate asupra mijloacelor media. Raportul include o listă detaliată cu constatări și recomandări în această privință.

România a început să aplice Regulamentul privind serviciile digitale (DSA) în martie 2024 prin intermediul Legii Nr. 50/2024⁴⁵ completată cu legislația secundară care a fost adoptată de către Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații (ANCOM),⁴⁶ în rolul acesteia de Coordonator al Serviciilor Digitale. Cu toate acestea, cadrul de reglementare nu este încă complet deoarece nu a fost încă adoptată cel puțin o hotărâre a ANCOM privind cerințele legate de notificare a tuturor platformelor online naționale cu termen în 2025, aspect criticat de societatea civilă.⁴⁷

Dificultăți suplimentare în înțelegerea DSA și a rolului autorităților publice au fost observate în special în perioadele premergătoare campaniei și în timpul campaniei electorale din 2025. Există un deficit de competențe și cunoștințe în mediul de comunicare digitală la nivelul autorităților publice care duce la acțiuni lipsite de eficiență sau chiar de legitimitate. Adesea se acordă prioritate reclamațiilor individuale, care copleșesc instituțiile publice subfinanțate și care determină adoptarea unor hotărâri ad-hoc (a se vedea exemplele de la BEC și CNA de mai jos). Prin contrast, cazurile coordonate de *comportament coordonat neautentic*, care sunt cele ce afectează în cea mai mare măsură discursul public și adesea par să fie sprijinite de actori statali ostili nu sunt nici documentate, nici abordate în mod sistematic. În același timp, mecanismele existente pentru raportarea unui astfel de conținut sau a altui conținut ilegal pe platforme nu funcționează eficient, conform informațiilor comunicate de către organizațiile societății civile, inclusiv de către notificatorii de încredere.⁴⁸

Aplicarea DSA a devenit mai problematică ca urmare a adoptării unui cadru legal specific pentru alegerile prezidențiale din 2025, respectiv Ordonanța de Urgență Nr. 1/2025, care a fost adoptată în mai puțin de o zi și fără nicio consultare publică.⁴⁹ Ordonanța a introdus prevederi care ar putea afecta drepturile fundamentale, precum libertatea de exprimare sau care ar intra în conflict direct cu alte instrumente juridice, cum ar fi DSA, așa cum au avertizat actorii societății civile. În plus, maniera în care Biroul Electoral Central (BEC) a desfășurat campania electorală din aprilie 2025 a confirmat îngrijorările exprimate de societatea civilă cu privire la conținutul Ordonanței de Urgență nr. 1/2025. Aceste îngrijorări s-au materializat

⁴³<https://www.cultura.ro/ministerul-culturii-adapteaza-legislatia-nationala-pentru-aplicarea-regulamentului-european-privind/>

⁴⁴<https://ipi.media/wp-content/uploads/2025/11/ROMANIA-Media-Capture-Monitoring-Report-Overview-5.pdf>

⁴⁵<https://legislatie.just.ro/public/DetaliiDocument/280106>

⁴⁶https://www.ancom.ro/legislatie_7090

⁴⁷<https://www.apti.ro/pozitia-noastra-legata-de-procedura-de-informare-pentru-furnizorii-de-servicii-intermediare-a-ancom>

⁴⁸ <https://expertforum.ro/industria-retelelor-inautentice-pe-tiktok/>; <https://expertforum.ro/alegerile-din-bucuresti-2025-pe-tiktok/>; <https://funky.org/raport-analiza-alegeri-locale-partiale-decembrie-2025/>; <https://www.instagram.com/p/DRO6GhJl17V/?hl=ro>; <https://context.ro/comportamentul-inautentic-de-pe-retele-nu-a-fost-combatut-suficient-este-nevoie-de-mai-multa-transparenta-din-partea-autoritatilor-concluziile-misiunii-osce-dupa-primul-tur-la-prezidentiale/?tztc=1>; <https://www.inshr-ew.ro/raport-de-monitorizare-antisemitism-si-negarea-holocaustului-in-anul-electoral-2024-2025/>

⁴⁹<https://apti.ro/modificarea-legii-electorale-trebuie-facuta-transparent-si-fara-a-afecta-drepturile-fundamentale-ale-cetatenilor>; <https://expertforum.ro/en/political-advertising-in-the-2025-elections/>

sub forma mai multor interpretări foarte largi, care au dus la limitarea libertății de exprimare atât pentru cetățenii obișnuiți, cât și pentru canalele de mass-media.⁵⁰ De exemplu, pe 13 mai 2025, Biroul Electoral Ilfov din România a dispus eliminarea unui editorial postat de publicația online Aktual24, invocând încălcări ale regulamentelor electorale.⁵¹ BEC a emis peste 4.000 de decizii individuale cu privire la conținutul din online al campaniei în prima rundă de alegeri⁵² și respectiv peste 1.850 de decizii în cea de-a doua rundă.⁵³

Raportul post-electoral al OSCE,⁵⁴ care coroborează constatările Coaliției Vot Corect, menționează că autoritățile au adoptat o abordare fragmentată a monitorizării spațiului online și că există lacune cu privire la informațiile legate de modul de reacție la încălcările semnalate. Lipsa uniformității și a informațiilor ar putea duce la un grad redus de implicare civică și la sporirea autocenzurii. Acesta a menționat de asemenea faptul că majoritatea plângerilor făceau referire la publicitatea politică din online și că acestea au fost formulate la BEC, cu cereri de apel formulate la Curtea de Apel București (CAB). Disputele electorale au fost soluționate eficient în mare parte și conform termenelor stabilite. Birourile electorale, totuși, au derulat proceduri în sesiuni nepublice, unele decizii fiind, potrivit unor informații, lipsite de o justificare suficientă și contrare bunelor practici internaționale.⁵⁵

Depășirea competențelor în aplicarea Regulamentului privind serviciile digitale (DSA), însoțită de decizii la fel de problematice care afectează libertatea de exprimare, poate fi observată și în ceea ce privește autoritatea națională de reglementare în domeniul mass-media – *Consiliul Național al Audiovizualului* (CNA), în special în 2025. În martie 2025, OSC-urile și-au exprimat îngrijorarea cu privire la faptul că CNA-ul și-a extins *de facto* jurisdicția asupra întregului conținut video din online într-o manieră care depășește mandatul său legal.⁵⁶ În plus, CNA-ul a adoptat decizii care au suscitat îngrijorări serioase din perspectiva libertății de exprimare, inclusiv ordine de eliminare a conținutului din online protejat de dreptul la libertatea de exprimare sau libertatea presei.⁵⁷

Această practică continuă până în prezent, inclusiv prin materiale de informare publică publicate de către CNA pe pagina sa web, care indică faptul că autoritatea ar putea adopta decizii cu privire la conținutul video postat în mediul online, indiferent de cine îl publică.⁵⁸ Până la finalul lui 2025, CNA a adoptat un număr de 468 de decizii⁵⁹ privind conținutul din online din 2024 și respectiv 2025 (8 în 2024, crescând rapid la 460 în 2025), justificând aplicarea acestora în principal mai degrabă în baza DSA și a Legii Nr. 50/2024 decât în baza legislației din domeniu.

⁵⁰<https://www.stareademocratiei.ro/2025/04/07/opiniile-politice-ale-utilizatorilor-de-rețele-sociale-sunt-parte-a-libertatii-de-exprimare-mai-ales-in-campania-electorala/>;

<https://apti.ro/opiniile-politice-ale-utilizatorilor-de-rețele-sociale-sunt-parte-a-libertatii-de-exprimare-mai-ales-in-campania-electorala/>;

<https://activewatch.ro/articole/birourile-electorale-cenzureaz%C4%83-abuziv-presa-online/> și <https://apti.ro/opiniile-politice-ale-utilizatorilor-de-rețele-sociale-sunt-parte-a-libertatii-de-exprimare-mai-ales-in-campania-electorala/>;

<https://activewatch.ro/articole/birourile-electorale-cenzureaz%C4%83-abuziv-presa-online/>

⁵¹ <https://www.mapmf.org/alert/33576>

⁵² <https://prezidentiale2025.bec.ro/decizii-privind-campania-online/>

⁵³ <https://prezidentiale2025.bec.ro/decizii-privind-campania-online-din-16-05-2025/>

⁵⁴ <https://www.osce.org/files/f/documents/f/3/600295.pdf>

⁵⁵ Raportul ODIHR "CAB s-a pronunțat în cazul a 89 de plângeri formulate împotriva BEC, majoritatea legate de conținutul online, și le-a respins pe toate. În 15 cazuri, reclamantii au solicitat CAB să solicite avizul Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) cu privire la interpretarea termenului de 'actor politic' în temeiul Regulamentului (UE) 2024/900, invocând insecuritatea juridică; toate aceste cereri au fost respinse. Un număr de 33 de hotărâri ale CAB au fost contestate la Înalta Curte de Casație și Justiție, care a admis integral două, a admis parțial una și a respins toate celelalte recursuri formulate. În anumite cazuri, CAB a acordat un termen foarte limitat pentru depunerea memoriilor în apărare și în răspuns și a emis hotărâri aproape imediat după audieri. Acest lucru a suscitat îngrijorări cu privire la calitatea unui proces echitabil, care este în contradicție cu angajamentele OSCE."

⁵⁶ <https://apti.ro/content/cna-nu-poate-reglementa-tot-con%C8%9Binutul-video-online;>

<https://apti.ro/cna-nu-trebuie-sa-cenzureze-abuziv-dreptul-constitu%C8%9Bional-al%20cetatenilor-la-libertatea-de-opinie>

⁵⁷ <https://monitor.civicus.org/explore/romania-in-crisis-ahead-of-presidential-election-rerun-protests-become-violent/>

⁵⁸ <https://cna.ro/a-instructiuni-privind-completarea-formularelor-q70m73lapaybvzp5mzs007sw/>

⁵⁹ <https://cna.ro/c-decizii-continut-ilegal-online-lhc3wh2kvf5obt8747lzu2pu/>

În același timp, în 2025, CNA a propus mai multe acte procedurale interne, precum Codul de Reglementare a Conținutului Audiovizual⁶⁰ deja adoptat și decizia, în versiune preliminară, cu privire la procedura de acordare a licențelor, de autorizare și notificare pentru serviciile mass-media audiovizuale⁶¹, care adaugă noi prevederi la legislația primară (Legea nr. 504/2002), ceea ce nu este permis.⁶² Aceste inițiative au fost prezentate ca modalitate a răspunde parțial criticii venite în legătură cu deciziile CNA. În acest context și în ciuda îngrijorărilor menționate de societatea civilă în cadrul consultărilor publice,⁶³ Codul adoptat recent include definiții vagi ale “conținutului ilegal” și respectiv ale “dezinformării”, lăsând interpretarea la latitudinea subiectivă a CNA-ului.

O propunere îngrijorătoare privind comasarea CNA și ANCOM din cauza unor constrângeri bugetare a fost anunțată ca posibilitate avută în vedere de către coaliția aflată la guvernare. Această perspectivă a atras critici din partea organizațiilor societății civile.⁶⁴ Până în prezent nu au fost înregistrate schimbări concrete în acest sens și nu a fost lansat oficial niciun proiect de lege în acest sens.

OSC-urile au avertizat asupra faptului că dacă Regulamentul privind serviciile digitale (DSA) este aplicat fără garanții solide pentru libertatea presei și protejarea drepturilor omului, există riscul ca punerea sa în aplicare să funcționeze mai degrabă ca instrument de control administrativ decât ca un cadru bazat pe drepturi. Într-o scrisoare deschisă din decembrie 2025, ApTI și Forumul de Experți susțin că aplicarea defectuoasă a DSA ar putea afecta libertatea de exprimare și ar putea determina autoritățile naționale să acționeze în afara competenței sale legale.⁶⁵

Mai multe OSC-uri și experți au scos în evidență faptul că lipsa transparenței și accesul inadecvat la date conform DSA subminează responsabilitatea democratică, ilustrând modul în care un cadru legislativ bazat pe drepturi poate eșua în practică în absența unor garanții procedurale potrivite. Apelul la transparență radicală privind accesul la date pentru cercetători subliniază și mai mult aceste preocupări, argumentând că o implementare slabă riscă să aducă prejudicii sistemice discursului democratic.⁶⁶

Jurisprudența ulterioară a Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO) evidențiază aceste tendințe. În 2025, CEDO a constatat încă o dată că România a încălcat dreptul la libertatea de exprimare, inclusiv în dosarul Pătrașcu împotriva României,⁶⁷ o speță în care o persoană fizică responsabilă pentru o pagină de social media a fost trasă la răspundere pentru comentarii postate acolo de către terți.

În mai 2025, Curtea Constituțională a României a decis⁶⁸ ca prevederile legale prin care oficialilor publici li se solicită să asigure acces nelimitat la declarațiile privind bunurile personale și să publice declarațiile de avere și interese sunt neconstituționale. Aceasta este o

⁶⁰<https://cna.ro/a-decizie-nr-573-din-25-iunie-2025-privind-codul-de-reglementare-a-continutului-audiovizual-uctok362bj5a8f5c4sq9sdb9/>

⁶¹<https://cna.ro/c-proiecte-de-decizii-pjwzkzfs0gw3bigvsrj5edvls/>

⁶²<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/37503>

⁶³<https://activewatch.ro/articole/proiectul-cna-de-cod-al-audiovizualului-observa%C8%9Bii-activewatch-%C8%99i-apti/>; https://activewatch.ro/documents/284/Aw_si_ApTI_-_Formular_colectare_propuneri_si_observatii_cf_HG_831-2022_Anexa_nr_6.pdf

⁶⁴<https://activewatch.ro/articole/comasarea-cna-cu-ancom-pune-%C3%AEn-pericol-libertatea-media/>

⁶⁵ <https://apti.ro/content/scrisoare-deschisa-analiza-procedurilor-de-moderare-a-continutului-pe-platformele-digitale>

⁶⁶<https://activewatch.ro/articole/dsa-avem-nevoie-de-transparen%C8%9B%C4%83-radical%C4%83-%C3%AEn-accesul-la-date-democra%C8%9Bia-din-rom%C3%A2nia-este-%C3%AEn-pericol/>; <https://expertforum.ro/en/dsa-we-need-radical-transparency-in-data-access-romania-democracy-is-at-risk/>

⁶⁷<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-240296>

⁶⁸https://www.ccr.ro/wp-content/uploads/2025/06/Decizie_297_2025.pdf

modificare care are efect și asupra îngrădirii libertății de exprimare prin limitarea pe care o aduce accesului la informații publice.⁶⁹

Mai multe propuneri legislative au fost introduse în Parlament, unele dintre acestea trecând de prima cameră sesizată și promovând diverse forme de soluționism tehnologic. Implementarea acestora ar duce la limitări ale libertății de exprimare, iar societatea civilă a criticat propunerile respective, inclusiv următoarele aspecte:

- Combaterea dezinformării prin intermediul sistemelor AI⁷⁰ implementate de platformele online de mari dimensiuni: o propunere legislativă prin care se solicită eliminarea rapidă a conținutului ilegal în maxim 15 minute de la publicare, exclusiv în baza unor algoritmi de inteligență artificială. Propunerea impune de asemenea distribuirea/partajarea postării către 150 de utilizatori pentru ca să se considere ca postările respective “conțin mesaje ce incită la ură și la violență sau informații înșelătoare cu privire la chestiuni de interes național.”
- Protejarea minorilor online prin intermediul unor mecanisme de identificare obligatorii: mai multe propuneri legislative (două dintre care au trecut de Senat) ar cere identificarea utilizatorilor de către orice serviciu online, inclusiv obligațiile de a eticheta și verifica integral conținutul din online,⁷¹ cu scopul de a proteja minorii împotriva conținutului dăunător. Dacă vor fi adoptate, aceasta va implica respectarea unor cerințe obligatorii de identificare pentru toți utilizatorii de Internet, nu doar pentru minori. O opinie convergentă susține că interzicerea accesului copiilor sub șaisprezece ani riscă să îi izoleze pe aceștia de resursele educaționale/sociale fără a le garanta o protecție reală, iar România ar trebui să testeze mai întâi alternative bazate pe dovezi. Un proiect pilot de evaluare a mai multor modele (control parental, limite de timp, îndrumare educațională) ar fi util pentru calibrarea legislației.⁷²

Se poate observa existența unei presiuni publice semnificative asupra autorităților de acțiune, în special cu privire la dezinformare și protejarea minorilor, mai exact în legătură cu conținutul public pe principalele platforme de social media. Această presiune duce adesea la inițiative legislative elaborate în grabă și fundamentate insuficient care sunt dificil sau chiar imposibil de aplicat, precum și la declarații publice ale autorităților care utilizează termeni precum “război hibrid” sau “lupta împotriva știrilor false (*fake news*)”. Aceste reglementări “simbolice” pot adânci polarizarea socială, fără a genera rezultate eficiente sau tangibile. Faptul că principalele platforme de social media nu își au sediul în România și nu participă la aceste dezbateri publice reprezintă, de asemenea, o problemă.

Mai multe inițiative legislative de modificare a Legii liberului acces la informații de interes public (FOIA) au fost înregistrate în 2025:

- Limitarea drastică a accesului la informații de interes public (legea FOIA) poate surveni în cazul adoptării versiunii preliminare a Codului de Procedură Administrativă (a se vedea de asemenea secțiunea privind Libertatea de asociere).⁷³ Proiectul de lege este în curs de a fi adoptat de către Guvern și urmează a fi transmis în Parlament pentru dezbateră.

⁶⁹<https://www.mapmf.org/alert/33329>; <https://activewatch.ro/articole/ap%C4%83ra%C8%9Bi-integritatea-public%C4%83/>

⁷⁰<https://apti.ro/content/solutia-la-dezinformare-nu-este-un-ai-si-cu-atat-mai-putin-reglementarea-sa-legislativ>; textul propunerii după cum a fost adoptată de către prima cameră este disponibil la: www.cdep.ro/proiecte/2025/200/00/0/se235.pdf

⁷¹<https://apti.ro/content/noul-vataf-al-accesului-digital-legea-majoratului-cu-big-brother-tatuat-pe-brat>

⁷²<https://adevarul.ro/stil-de-viata/tehnologie/youtube-va-fi-interzis-copii-in-australia-cum-2461203.html>

⁷³<https://www.fdsc.ro/en/romania-draft-law-risks-turning-csos-into-public-bodies/>

- O inițiativă în versiune preliminară de modificare a legii FOIA a fost semnalată ca limitând accesul și/sau adăugând cerințe împovărătoare; inițiativa a fost retrasă ca urmare a criticilor venite din partea societății civile.⁷⁴
- O inițiativă legislativă care a ajuns în faza de cameră decizională a Parlamentului în decembrie 2025 menționează faptul că persoanele care solicită verbal informații publice trebuie să respecte programul de lucru al autorității/instituției și să dea dovadă de un comportament care să nu perturbe activitatea personalului acesteia. Nerespectarea acestor cerințe ar permite personalului să solicite persoanei în cauză să părăsească unitatea respectivă. Textul este ambiguu și lipsit de claritate și predictibilitate, în special atunci când face referire la “comportament”.⁷⁵

Până la finalul anului 2025, sistemul de justiție din România a intrat într-o fază de tensiune instituțională acută, în care libertatea de exprimare a magistraților a devenit un punct-cheie de conflict între autoritatea ierarhică și responsabilitatea (*accountability*) democratică. Publicarea investigației “Justiție Capturată”, realizată de publicația online Recorder a declanșat reacții publice fără precedent din partea judecătorilor și procurorilor, mulți dintre aceștia denunțând un climat de teamă care descurajează discutarea deschisă a problemelor ce afectează buna funcționare și independența sistemului judiciar.⁷⁶

În decembrie 2025, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) a adoptat o hotărâre istorică pentru magistrați: în cazul Dăniluț împotriva României, Marea Cameră a susținut că avusese loc o încălcare a dreptului la libertatea de exprimare.⁷⁷ Aceasta a analizat sancțiunile disciplinare impuse judecătorului român pentru niște declarații publice publicate online și pentru care fusese sancționat în România invocându-se nerespectarea *obligației de rezervă* a magistraților. CEDO a considerat că autoritățile naționale au interpretat obligația de rezervă într-un sens mult prea extins și abstract; interferența cu privire la libertatea de exprimare nu era “necesară într-o societate democratică”, iar sancțiunile au avut un efect descurajant asupra exprimării publice a magistraților. CEDO a clarificat că *obligația de a păstra tăcerea ce le revine magistraților nu este absolută* și nu poate fi utilizată pentru a îi face pe judecători să păstreze tăcerea în chestiuni ce țin de interesul public, în special atunci când aceste chestiuni fac referire la funcționarea sistemului judiciar, independența acestuia și aspecte legate de statul de drept. Hotărârea instanței în dosarul Dăniluț împotriva României limitează în mod semnificativ aria de aplicabilitate a obligației de discreție a magistraților. Aceasta confirmă faptul că judecătorii beneficiază de un grad sporit de protecție cu privire la libertatea de exprimare atunci când abordează chestiuni de interes public, inclusiv funcționarea și integritatea sistemului de justiție. Această jurisprudență consolidează poziția juridică a magistraților din România care vorbesc cu bună credință și împiedică utilizarea tăcerii disciplinare ca instrument de suprimare a responsabilității față de public.

⁷⁴<https://www.news.ro/cultura-media/proiectul-modificare-legii-nr-544-2001-privind-liberul-acces-informatiile-interes-public-initiat-deputati-pnl-retras-15-ong-uri-au-reclamat-tradeaza-dispret-profund-fata-cetateni-nesocoteste-1922402319312025111222242973>

⁷⁵<https://www.cdep.ro/proiecte/2025/500/30/1/se678.pdf>; <https://context.ro/legea-544-2001-este-principalul-instrument-in-baza-caruia-cetatenii-pot-solicita-informatii-de-interes-public-de-la-institutii-si-autoritati-legea-este-folosita-in-special-de-jurnalisti-in-documenta/>

⁷⁶ <https://recorder.ro/documentar-recorder-justitie-capturata/>

⁷⁷ <https://www.echr.coe.int/w/grand-chamber-judgment-concerning-romania>

4. Spațiul sigur (*safe space*)

Cu toate că România păstrează un cadru legislativ adecvat standardelor europene din domeniul drepturilor omului, evoluțiile recente prezintă o discrepanță tot mai mare între lege și practică, marcată de implementarea inefficientă, garanții instituționale insuficiente, precum și de utilizarea crescută a instrumentelor juridice, administrative și disciplinare cu efect descurajator asupra participării publice și sporirii fragilității instituționale, polarizării politice și presiunii intensificate asupra vocilor critice.

România a intrat în anul 2025 cu un cadru legislativ adecvat din punct de vedere formal pentru protejarea drepturilor fundamentale, a libertății de exprimare și a spațiului civic, însă cu deficiențe de implementare persistente, care se adâncesc. Mai multe surse de monitorizare de la nivel internațional și național confirmă o înrăutățire a situației în practică, marcată de răspunsuri instituționale slabe, intimidarea vocilor critice, precum și de absența unor mecanisme de protecție eficiente pentru jurnaliști, apărătorii drepturilor omului (ADO) și OSC-uri.

La nivelul Uniunii Europene, Strategia UE privind Societatea Civilă din 2025⁷⁸ recunoaște nevoia de susținere și protejare a actorilor societății civile și a ADO, însă aceasta nu impune obligații asupra statelor membre de a stabili mecanisme de protecție la nivel național. În România, această deficiență este în mod special vizibilă, dată fiind absența unei instituții naționale pentru drepturile omului, acreditată conform Principiilor de la Paris ale ONU (una dintre recomandările recurente pentru România formulate în cadrul Rapoartelor privind statul de drept de la nivelul Comisiei Europene), precum și fragilitatea organismelor existente, precum Avocatul Poporului și Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD).⁷⁹

Tendința cu privire la un nivel redus de protecție cu privire la drepturile omului este reflectată în propunerea, lansată verbal printr-unul dintre reprezentanții unuia dintre partidele aflate în coaliția aflată la guvernare, de a comasa CNCD cu Avocatul Poporului.⁸⁰ Ca răspuns, organizațiile societății civile au făcut apel la Guvern și la administrația prezidențială pentru a renunța la această propunere. Peste 100 de membri ai Coaliției Anti-Discriminare și Platformei RESPECT pentru Drepturi și Libertăți au avertizat ca o astfel de comasare ar scădea drastic gradul de prevenire a discriminării, ar contraveni directivelor UE în materie, iar victimele discriminării ar putea pierde accesul la căi de atac.⁸¹ Nu a fost întreprinsă nicio acțiune concretă în acest sens de către Guvern până la momentul redactării prezentului raport.

Lipsa de interes din partea instituțiilor publice pentru consolidarea gradului de protecție a apărătorilor drepturilor omului este ilustrată și printr-un exemplu recent (decembrie 2025) care vine din partea unei categorii profesionale dintre cele mai bine situate atât pentru a înțelege, cât și pentru a acționa în acest domeniu, mai exact magistrații.

La finalul anului 2025, sistemul de justiție din România a intrat într-o perioadă de tensiuni acute în care libertatea de exprimare a magistraților a devenit un punct central de conflict

⁷⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52025DC0790>

⁷⁹ Recomandarea formulată în cadrul Raportului CE privind statul de drept din 2025: "Să se continue procesul de obținere a acreditării pentru instituțiile naționale de drepturile omului, ținând seama de Principiile de la Paris ale ONU.", https://commission.europa.eu/document/download/fcab6924-01cf-4514-9f68-3989759718e9_en?filename=2025%20Rule%20of%20Law%20Report%20-%20Country%20Chapter%20Romania.pdf

⁸⁰ <https://hotnews.ro/un-elefant-se-uneste-cu-o-furnica-iar-furnicii-i-se-taie-4-picioare-acuze-ca-cineva-incearca-sa-l-prosteasca-pe-premier-in-procesul-de-restructurare-2016368>

⁸¹ <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/societatea-civila-cere-protejarea-cncd-comasarea-cu-avocatul-poporului-ar-slabi-lupta-impotriva-discriminarii-3337601>

între autoritatea instituțională și responsabilitatea democratică. Publicarea investigației “Justiție Capturată”, realizată de publicația Recorder, a provocat reacții publice fără precedent din partea judecătorilor și procurorilor.⁸² Deși nu există încă vreo sancțiune disciplinară definitivă împotriva celor care au făcut aceste declarații publice, Inspekția Judiciară a inițiat verificări disciplinare preliminare.

Forumul Judecătorilor din România, Asociația Mișcarea pentru Apărarea Statutului Procurorilor, precum și Inițiativa pentru Justiție au emis declarații publice prin care solicită încetarea presiunii cu sancțiuni disciplinare asupra magistraților care își exercită dreptul la libera exprimare.⁸³ Scrisoarea publică a acestora specifică faptul că este esențială existența unor norme de drept clare care să permită judecătorilor și procurorilor să acționeze în calitate de avertizori de integritate, fără teama de represalii.

Inițierea acestor verificări, în ciuda unor îngrijorări colective, exprimate public, a fost percepută în mare parte la nivelul magistraturii mai degrabă ca o presiune disciplinară decât drept supraveghere neutră. Această percepție a fost întărită de mobilizarea rapidă a peste 800 de magistrați și de declarațiile publice ferme ale asociațiilor profesionale, care au prezentat în mod explicit mecanismele disciplinare ca instrumente capabile să reducă la tăcere opoziția legitimă.⁸⁴

Societatea civilă, jurnaliștii de investigație, precum și organizațiile judiciare internaționale au interpretat situația ca fiind emblematică pentru reducerea tot mai sporită a spațiului civic, în care instrumentele juridice și administrative sunt utilizate pentru a descuraja criticile publice. Îngrijorarea nu se limitează la probabilitatea impunerii în cele din urmă a unor sancțiuni, ci la efectul descurajator al anchetelor în sine, care poate duce la autocenzură și poate eroda încrederea publicului.

În acest context, cazul din România ilustrează modul în care măsurile disciplinare, chiar dacă sunt legitime din punct de vedere formal, pot exercita o presiune disproporțională asupra libertății de exprimare dacă acestea sunt utilizate în mod reactiv. Riscul pe termen lung este unul sistemic: atunci când magistrații sunt descurajați să vorbească deschis, societatea pierde un mecanism de avertizare timpurie esențial pentru regresul democratic, iar spațiul civic devine din ce în ce mai îngust.

Protejarea activiștilor ADO / OSC-uri/ jurnaliștilor

Discursul instigator la ură și infracțiunile motivate de ură sunt concepte juridice distincte, dar intercorelate conform legislației române. Discursul instigator la ură se referă la exprimarea care incită la ură, discriminare sau violență. Acesta este incriminat doar atunci când atinge pragul de incitare publică în conformitate cu articolul 369 din Codul Penal. Alte forme grave, cum ar fi promovarea ideologiilor fasciste, rasiste sau xenofobe și negarea Holocaustului, sunt incriminate în temeiul Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 31/2002. Majoritatea celorlalte forme de discursuri instigatoare la ură rămân ilegale, dar nu constituie infracțiuni, intrând sub incidența Ordonanței Guvernului nr. 137/2000, și sunt sancționate administrativ de CNCD. În schimb, infracțiunile motivate de ură implică întotdeauna ca fapta să fi fost comisă având ca mobil ura sau prejudecata. Legislația românească nu include o infracțiune distinctă pentru fapta motivată de ură, dar recunoaște motivele de părtinire (*bias*) ca circumstanțe agravante în temeiul articolului 77 litera (h) din Codul Penal.

⁸² <https://recorder.ro/documentar-recorder-justitie-capturata/>

⁸³ <https://www.forumuljudecatorilor.ro/index.php/archives/6958;>
<https://www.facebook.com/masp.amasp/posts/pfbid0r8mSnFWHyuiFm7bAWDCu7QKnk3E5ka2ZB7RSTJuGqFbWajg7YUi3MUBV2jNnREuAl>

⁸⁴ <https://tvrinfo.ro/adevarul-si-integritatea-nu-trebuie-sanctionate-pest-800-de-magistrati-au-semnat-scrisoarea-de-solidaritate-cu-judecatorii-laurentiu-besu-si-raluca-morosanu-numarul-semnatarilor/>

Principala problemă nu rezidă în absența legislației, ci în aplicarea inefficientă și inconsecventă a acesteia în practică. Procurorii și autoritățile responsabile cu aplicarea legii nu identifică și nu investighează din oficiu motivele de părtinire, chiar și atunci când există indicii clare în acest sens. Violența motivată de ură este adesea inclusă în infracțiune de bază, fără a fi evidențiată distinct ca agravantă, în timp ce discursurile grave instigatoare la ură sunt uneori considerate opinii protejate de libertatea de exprimare.

În ciuda faptului că articolul 369 din Codul Penal sancționează penal incitarea la ură, violență și discriminare, și, cu toate că România este monitorizată de către Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei pentru neaplicarea hotărârilor CEDO în acest sens,⁸⁵ autoritățile naționale nu adoptă măsuri concrete pentru combaterea discursului instigator la ură. Printre principalele probleme se numără lipsa unei metodologii unitare pentru identificarea și investigarea motivațiilor părtinitoare, lipsa unei practici de a examina din oficiu indiciile legate de ură, precum și evitarea sistematică a aplicării circumstanțelor agravante legate de discursul instigator la ură. Situația este agravată de absența unor mecanisme specializate de sprijinire a victimelor.

O altă deficiență critică se referă la lipsa datelor cuprinzătoare și dezagregate privind discursul instigator la ură și infracțiunile motivate de ură. Consiliul Europei și OSCE/ODIHR⁸⁶ au subliniat în repetate rânduri faptul că România nu dispune de date statistice credibile privind incidentele, anchetele, urmărirea penale, condamnările și motivațiile părtinitoare raportate. Fără astfel de date, este imposibilă evaluarea tendințelor, cuantificarea eficienței practicilor judiciare sau elaborarea unor politici bazate pe dovezi.

România are spațiul civic relativ restrâns (narrowed),⁸⁷ cu o tendință tot mai mare de intimidare a actorilor civici, în special a organizațiilor care lucrează în domenii sensibile, cum ar fi drepturile minorităților, protecția mediului și combaterea corupției. Cu toate acestea, nu au fost raportate interferențe neautorizate în viața privată sau comunicările OSC-urilor sau a persoanelor asociate sau cazuri de pătrundere neautorizată a autorităților în birourile OSC-urilor sau de accesare a documentelor OSC-urilor fără o autorizație judiciară corespunzătoare.

În România nu există un mecanism permanent la nivel național care să fie dedicat protecției ADO sau a activiștilor civici. ADO și OSC-urile sunt tratați ca cetățeni sau persoane juridice obișnuite atunci când se confruntă cu amenințări, hărțuire sau violență, în pofida riscurilor specifice asociate activității lor de interes public. Răspunsul instituțional este unul lent și adesea fără rezultate concrete. Lipsa unor reacții ferme și condamnarea din partea autorităților ar putea duce la un mediu din ce în ce mai ostil și imprevizibil pentru OSC-uri și ADO.

Anul 2025 a fost marcat de o polarizare socială sporită, amplificată de campaniile electorale și de retorica populistă a anumitor actori politici, care a alimentat campaniile mediatice și din online împotriva ONG-urilor, jurnaliștilor, precum și a activiștilor civici. În ultimii ani, retorica ostilă îndreptată împotriva OSC-urilor s-a intensificat, cu organizații etichetate în sfera publică drept “agenți străini”, “activiști ideologici” sau “organizații finanțate din surse externe”. În 2025, au fost difuzate online mai multe liste publice care vizau membrii ai ONG-urilor, care au fost etichetate ca fiind “finanțate de Soros”,⁸⁸ și care au fost concepute

⁸⁵ Curtea Europeană a Drepturilor Omului, M.C. și A.C. împotriva României (Cerea nr. 12060/12) și ACCEPT și alții împotriva României (Cererea nr. 19237/16).

⁸⁶ <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/romania>; <https://hatecrime.osce.org/reporting/romania/2024>

⁸⁷ <https://monitor.civicus.org/country/romania/>

⁸⁸ <https://www.gandul.ro/actualitate/marile-surprize-ale-retelei-soros-in-romania-pe-lista-se-afla-si-nicusor-dan-calin-georgescu-gabriel-liiceanu-lucian-mindruta-sau-victor-rebengiuc-20628119>; <https://activewatch.ro/publicatii/soros-ad-portas-again-freeex-digest-no-10/>

și distribuite de grupări extremiste.⁸⁹ Aceste campanii de denigrare au urmărit să submineze încrederea publicului în societatea civilă, iar acestea s-au intensificat în contextul campaniilor electorale din 2025, atunci când partidele politice extremiste, precum și anumiți actori din mass-media au promovat discursurile menite să discrediteze activiștii civici și să pună la îndoială angajamentul internațional asumat de România față de valorile democratice.

Deși Consiliul Național al Audiovizualului (CNA) a impus sancțiuni pentru difuzarea de mesaje incitatoare la ură și pentru dezinformare, impactul acestor măsuri rămâne unul limitat, atât din cauză că amenziile sunt relativ mici, cât și din cauză că astfel de încălcări se repetă; anumite canale mass-media dispun de bugete alocate în mod specific pentru plata unor astfel de penalități.⁹⁰

Membrii unui ONG care militează pentru drepturile romilor au primit amenințări directe, inclusiv imagini cu arme de foc și simboluri legionare,⁹¹ iar mai multe organizații LGBTQI+ au fost vizate de amenințări la adresa sediilor și membrilor săi.⁹² Deși poliția română a anunțat o anchetă, nu au existat informații disponibile public cu privire la stadiul acestora sau la ancheta efectuată în ambele cazuri.

În plus, discursul discriminatoriu nu se limitează la mediul online sau la grupările extremiste. Există și reprezentanți ai statului care sunt o sursă de răspândire a acestuia. În 2025, deputatul Nicolae Păun, membru al Grupului Parlamentar al Minorităților Naționale, a făcut declarații discriminatorii care vizează comunitatea LGBTQI+ și ONG-urile ce promovează astfel de drepturi, susținând că în comunitățile române, campaniile de promovare a homosexualității au fost lansate de către ONG-uri din România finanțate de miliardarul George Soros.⁹³ O astfel de retorică venită din partea unui funcționar public alimentează intoleranța și legitimează discursul incitator la ură, amenințând spațiul în care își desfășoară activitatea OSC-urile.

În timp ce statul tinde să impună ONG-urilor noi constrângeri și obligații legate de transparență, aplicarea Legii nr. 544/2001 (Legea liberului acces la informații de interes public) rămâne insuficientă, chiar și în cazul partidelor politice și al instituțiilor publice. Un exemplu relevant este refuzul constant al Partidului Național Liberal (PNL) de a furniza informații cu privire la contractele încheiate și sumele cheltuite pentru serviciile media, culminând în octombrie 2025 cu un incident în care vicepreședintele a încheiat brusc o conferință de presă în Parlament după ce un jurnalist a pus întrebări la adresa PNL pe această temă. Vicepreședintele l-a acuzat pe reporter că acționează “obsesiv”. Acest incident reflectă standardul dublu existent în abordarea autorităților în materie de transparență: ONG-urile se confruntă cu o presiune legislativă tot mai mare, în timp ce instituțiile publice și partidele politice continuă să ignore obligațiile legale care le revin cu privire la furnizarea de informații.⁹⁴

⁸⁹ Mediul de dezinformare din România, v2 Nov 2025, https://www.disinfo.eu/wp-content/uploads/2025/11/20251103_Disinfo-landscape-in-Romania-V2.pdf

⁹⁰ https://www.stiripesurse.ro/cna-a-amendat-romania-tv-si-realitatea-tv-soros-aventuri-amoroase-ale-lui-george-simion-usaid-si-scorul-psd-printre-tecele-scandaloase-abordate_3617687.html

⁹¹ <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/ancheta-dupa-ce-membrii-unui-ong-pentru-drepturile-romilor-au-primit-amenintari-si-imagini-cu-arme-de-foc-si-simboluri-legionare-3036237>

⁹² <https://buletin.de/bucuresti/asociatia-mozaiq-reclama-indemnuri-la-distrugerea-sediului-din-bucuresti-difuzate-online-proiect-de-lege-anti-lgbtq-depus-de-un-parlamentar-din-ilfov/>

⁹³ <https://ziare.com/nicolae-paun/deputat-reclamat-cncd-comentarii-ong-tineri-romi-1966966>

⁹⁴ <https://hotnews.ro/video-ciprian-ciucu-a-plecat-dintr-o-conferinta-de-presa-dupa-ce-a-fost-intrebat-repetat-despre-banii-dati-de-pnl-presei-2067991>

În cazul protecției jurnaliștilor, România nu dispune de un mecanism național de protecție specific (de exemplu, procurori specializați, unități de răspuns rapid, linii telefonice de urgență sau protocoale de evaluare a riscurilor). Amenințările, hărțuirea și atacurile împotriva jurnaliștilor sunt abordate numai prin intermediul legislației penale generale.

În 2025, au fost documentate mai multe încălcări grave ale libertății presei. În primele șase luni ale anului, Mapping Media Freedom a înregistrat un număr de 24 de cazuri de încălcare a libertății presei care a afectat 46 de profesioniști din domeniul mass-media sau entități din domeniu, în contextul turbulențelor politice care au urmat alegerilor prezidențiale controversate.⁹⁵

Printre cazurile deosebit de relevante se numără:

- Amenințări cu moartea la adresa jurnaliștilor;⁹⁶
- Percheziții și confiscări ale materialelor jurnaliștilor;⁹⁷
- Mandate de supraveghere tehnică ce vizau jurnaliști, confirmate și menținute chiar și după ce autoritățile au luat cunoștință de statutul lor profesional;⁹⁸
- Amenințări la adresa ONG-urilor în mass-media tradițională și pe platformele de social media;⁹⁹
- Vizite repetate ale poliției vizând o persoană care a publicat un text satiric adresat unui ministru din Guvern.¹⁰⁰

În unele cazuri, intimidarea jurnaliștilor și a activiștilor este efectuată direct de către instituțiile Statului. Un exemplu semnificativ a fost raportat în martie 2025, cu privire la Direcția Națională Anticorupție (DNA) din Iași, care plasase anterior sub supraveghere doi jurnaliști de investigație,¹⁰¹ ulterior publicării unei anchete privind posibile cazuri de corupție. Potrivit informațiilor publicate în presă, acestea au fost interceptate timp de două luni, urmărite fizic și monitorizate pe scară largă, fără a exista până în prezent vreo informație publică cu privire la deschiderea unei anchete interne pentru a verifica dacă măsurile luate au fost legale și proporționale cu scopul lor declarat. Deși supravegherea a avut loc în 2023, aceasta a fost făcută publică abia în 2025.

O reacție instituțională¹⁰² drastică a urmat rapoartelor de anchetă ale publicației Recorder cu privire la sistemul de justiție. Personalități judiciare de rang înalt i-au acuzat public pe jurnaliști de orchestrarea unor campanii îndreptate împotriva sistemului judiciar.¹⁰³

⁹⁵ <https://www.mappingmediafreedom.org/wp-content/uploads/2025/09/MFRR-Media-Freedom-Monitoring-Report-Jan-Jun-2025.pdf>

⁹⁶ <https://activewatch.ro/articole/jurnali%C8%99tii-pressone-amenin%C8%9Ba%C8%9Bi-cu-moartea/>

⁹⁷ <https://activewatch.ro/articole/perchezi%C8%9Biile-jurnali%C8%99tilor-care-documenteaz%C4%83-subiecte-de-interes-public-reprezint%C4%83-o-limitare-abuziv%C4%83-a-libert%C4%83%C8%9Bii-presei/>

⁹⁸ <https://activewatch.ro/articole/scrisoare-deschis%C4%83-mandatele-de-supraveghere-care-vizeaz%C4%83-jurnali%C8%99ti-periculoase-pentru-democra%C8%9Bie/>

⁹⁹ <https://activewatch.ro/articole/suntem-solidari-cu-asocia%C8%9Biile-funky-citizens-%C8%99i-declic/>; <https://activewatch.ro/articole/organiza%C8%9Biile-vizate-de-postarea-lui-elon-musk-ong-urile-%C3%AEncearc%C4%83-s%C4%83-distrug%C4%83-democra%C8%9Bia-reac%C8%9Bioneaz%C4%83-public/>

¹⁰⁰ <https://activewatch.ro/articole/exces-de-zel-al-poli%C8%9Biei-pentru-o-postare-pamflet-cu-ministrul-de-interne/>

¹⁰¹ <https://hotnews.ro/doi-jurnalisti-de-investigatie-filati-de-dna-iasi-dupa-ce-au-investigat-un-caz-de-coruptie-un-abuz-ingrozitor-iar-cineva-ar-trebui-sa-raspunda-1926901>

¹⁰² <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/justitie/csm-va-face-verificari-dupa-ancheta-recorder-institutia-acuza-amplificarea-campaniei-de-subminare-a-increderii-in-justitie-3541469>

¹⁰³ Președinta Curții de Apel București, în cadrul conferinței de presă susținută la data de 11 decembrie 2025, ca urmare a difuzării și publicării documentarului Recorder, a specificat faptul că presa de investigație face parte dintr-o "campanie de linșare mediatică a sistemului judiciar, catalogând acțiunile acestuia drept "incitare publică împotriva ordinii constituționale." <https://agerpres.ro/2025/12/11/conducerea-cab-se-apara-in-fata-acuzatiilor-din-documentarul-recorder-asistam-la-o-campanie-de-linsa--1511074>

Consiliul Superior al Magistraturii a reacționat în mod defensiv, cu acțiuni percepute ca fiind intimidante. Ca răspuns, peste 1.000 de jurnaliști, editori, precum și reprezentanți ai societății civile au semnat o scrisoare deschisă în care își exprimă solidaritatea cu publicația Recorder și avertizează că unele dintre cele mai grave atacuri asupra presei sunt lansate chiar din cadrul autorității judiciare.¹⁰⁴ Pe lângă atacurile instituționale, o parte a ofensivei declanșate împotriva Recorder este de asemenea realizată de “aceleași surse de falsuri și dezinformare” pe care Consiliul Național al Audiovizualului (CNA) le sancționează de ani de zile. Prin urmare, semnatarii solicită CNA să-și îndeplinească rolul de garant al interesului public și să acționeze din oficiu în cazul programelor care conțin dezinformări care i-au vizat pe jurnaliști. CNA a răspuns printr-un comunicat de presă că va analiza această posibilitate.¹⁰⁵

SLAPP

Conform legislației UE, acțiunile strategice în justiție împotriva mobilizării publice (SLAPP) sunt definite strict ca proceduri judiciare abuzive cu implicații transfrontaliere, în timp ce standardele europene mai extinse, cum ar fi cele ale Consiliului Europei,¹⁰⁶ recunosc de asemenea amenințările cu litigii și acțiuni penale sau administrative abuzive ca SLAPP atunci când acestea sunt utilizate pentru a intimida sau reduce la tăcere participarea publicului. Toate țările UE sunt obligate să transpună Directiva (UE) 2024/1069 privind combaterea SLAPP.¹⁰⁷ Cu toate acestea, definiția utilizată în Recomandarea UE 2022/758¹⁰⁸ privind combaterea SLAPP este mai bine aliniată la situația reală pentru OSC-uri și ADO.

Fenomenul SLAPP, înțeles mai degrabă în sensul său mai larg decât definiția restrictivă cuprinsă în Directiva UE, pare să fie în creștere în România.¹⁰⁹ Totuși, în prezent nu există un inventar cuprinzător al cazurilor care ar putea îndeplini criteriile de clasificare ca SLAPP, indiferent dacă se face în cadrul definiției restrânse sau al celei extinse. Un astfel de inventar ar asigura faptul că transpunerea obligatorie de către România a Directivei privind combaterea SLAPP se realizează nu numai pentru a respecta cerințele UE, ci și ca răspuns la nevoile concrete de pe teren din România.

Deși Directiva stabilește doar un standard minim de protecție, limitat la procedurile civile și comerciale cu componentă transfrontalieră, nimic nu împiedică statele membre să extindă acest tip de protecție la procedurile penale și administrative, precum și la cazurile pur interne fără componentă transfrontalieră, inclusiv situațiile în care ONG-ul, activistul sau jurnalistul respectiv se constituie de asemenea ca parte ce introduce acțiunea în justiție ca răspuns la un dezechilibru de putere.

Un grup de OSC-uri, inclusiv jurnaliști, susține necesitatea acestei abordări mai extinse în elaborarea legislației naționale de transpunere a Directivei. În ciuda apelurilor societății civile¹¹⁰ de a extinde domeniul de aplicare a legii de transpunere la cauzele civile interne,

¹⁰⁴ <https://pressone.ro/peste-1-000-de-jurnalisti-si-persoane-din-societatea-civila-solidari-cu-recorder-situatia-este-cu-atat-mai-ingrijoratoare-cu-cat-unele-dintre-cele-mai-grave-atacuri-vin-chiar-din-interiorul>

¹⁰⁵ <https://cna.ro/a-comunicat-de-presa-17122025-h1ez7yu8cif7g9q2fomb1p98/>

¹⁰⁶ Recomandarea CM/Rec(2024)2 Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la utilizarea acțiunilor strategice în justiție împotriva mobilizării publice (SLAPP-uri): <https://rm.coe.int/0900001680af2805>

¹⁰⁷ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202401069

¹⁰⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022H0758>

¹⁰⁹ Conform informațiilor colectate, au fost primite informații detaliate de către autorul raportului și în timpul interviurilor cu experții.

¹¹⁰ <https://activewatch.ro/articole/proiectul-de-lege-anti-slapp-scrisoare-c%C4%83tre-ministerul-justi%C8%9Biei/>
<https://apador.org/ministerul-justitiei-promite-o-protectie-mai-buna-a-vocilor-incomode-din-societate-prin-viitoarea-lege-anti-slapp/>; mai multe informații despre analiza juridică pentru proiectul de lege: https://baciupartners.ro/wp-content/uploads/2025/05/Articol-SLAPP-02.05.2025_pdf.pdf

precum și la domeniile administrativ și penal, Ministerul Justiției a refuzat să adopte extinderea completă solicitată de OSC-uri și a acceptat doar extinderea domeniului de aplicare a Directivei la cauzele civile naționale. La momentul redactării prezentului raport, nu fusese publicată nici versiunea finală a proiectului de lege, nici un calendar clar de adoptare a acestuia.

Institutul Român pentru Drepturile Omului (IRDO) a fost desemnat ca punct focal național SLAPP din 2023 și ar trebui să desfășoare activități de cercetare, sensibilizare și coordonare cu privire la aspectele legate de SLAPP. Cu toate acestea, capacitatea sa este limitată de resursele limitate și decalajele instituționale și, în prezent, nu funcționează ca mecanism de protecție dedicat cu autoritate de aplicare a legii. IRDO nu este acreditat ca instituție națională independentă pentru drepturile omului (INDO) în conformitate cu Principiile de la Paris ale ONU. Fără independența de la nivelul INDO, IRDO nu este structural pregătit să facă față SLAPP-urilor care implică reclamanți cu legături politice sau cu statul. În plus, conform ENNHRI, Institutul Român pentru Drepturile Omului a raportat un deficit de personal de aproximativ 60% în 2023, cauzat de salariile mici și de pierderea de personal, și a avertizat asupra faptului că sarcinile suplimentare ar pune și mai multă presiune pe capacitatea sa limitată.¹¹¹ Conform celor mai recente informații disponibile în 2025 pe site-ul ENNHRI, IRDO “nu dispune de resurse adecvate pentru a-și îndeplini mandatul în întregime”,¹¹² iar Raportul CE din 2025 privind statul de drept menționează că “există un risc real ca IRDO¹¹³ să își înceteze funcționarea în lunile următoare”.

În urma discuțiilor dintre un grup de OSC-uri și instituția Avocatului Poporului, aceasta și-a exprimat intenția de a fi desemnată ca punct focal în temeiul Directivei, responsabilă cu centralizarea informațiilor, publicarea hotărârilor judecătorești definitive, diseminarea resurselor disponibile, precum și furnizarea de garanții pentru potențialele ținte SLAPP. Cu toate acestea, trebuie remarcat faptul că Avocatul Poporului se confruntă cu probleme de legitimitate, întrucât mandatul său a expirat în iunie 2024, iar Parlamentul nu a început procedura de numire a unui nou Avocat al Poporului, în pofida preocupărilor exprimate de societatea civilă în această privință.¹¹⁴

Între timp, continuă procesele cu potențial de intimidare a activiștilor și jurnaliștilor. Un exemplu relevant este procesul intentat de compania de stat Romgaz împotriva Greenpeace România, o organizație care se opune public proiectului de extracție a gazelor din Marea Neagră (Neptun Deep).¹¹⁵ Romgaz a solicitat dizolvarea Greenpeace România pe baza unor acuzații nefondate de insolvență, o acțiune percepută de societatea civilă ca o încercare de tip SLAPP. Deși Ministrul Energiei de la acea vreme a susținut cererea Romgaz, compania și-a retras ulterior plângerea și a fost obligată să plătească cheltuielile de judecată către Greenpeace.

¹¹¹ https://ennhri.org/wp-content/uploads/2023/08/Romania_Country-Report_Rule-of-Law-2023.pdf

¹¹² <https://rule-of-law.ennhri.org/?country%5B0%5D=42&year%5B0%5D=2025&>

¹¹³ IRDO – Institutul Român pentru Drepturile Omului

¹¹⁴ https://www.stareademocratiei.ro/2024/12/11/viitorul-avocat-al-poporului-trebuie-sa-fie-un-garant-real-al-protejarii-drepturilor-fundamentale/?fbclid=IwY2xjawPJ8s9leHRuA2FlbQlXMAbicmlkETBGS0c1ZzRJSUNaUHYzRjFmc3J0YwZhcHBfaWQQMjlyMDM5MTc4ODlwMDQ5MgABHq8T8S0XXY2ulJzOZLEjB_OCXWl1SYKnrWpKjm8DFaJBS8R75T3QqnJ1_7IA_aem_CDkUF9PZaESuMCleQNctWwv;
<https://www.facebook.com/stiri.ong/posts/pfbid02SyUzZ9vcxmrmV9JDwyojTZ3GiLUnQXJ56m94F6Kbenq2epIerHwC7kTgW31trjMVI>

¹¹⁵ <https://www.greenpeace.org/romania/articol/10798/romgaz-bahamas-renunta-la-dizolvarea-greenpeace-si-au-dat-seama-ca-pierd/>

Recomandări

- **Acordarea priorității funcționării instituționale, integrității și încrederii în detrimentul extinderii legislative și acordarea priorității restabilirii încrederii în instituțiile publice.**
- **Asigurarea funcționării eficiente, bazate pe drepturi, a cadrelor existente, în loc de introducerea unei legislații suplimentare sau extinderea mandatelor de reglementare.**
- Protejarea unui cadru legislativ favorabil pentru OSC-uri prin adoptarea proiectului de lege de modificare a Ordonanței Guvernului nr. 26/2000, asigurându-se în același timp că procesele parlamentare nu introduc noi restricții care să submineze măsurile de facilitare prevăzute. Promovarea reformelor care simplifică operațiunile ONG-urilor.
- Reformarea Legii nr. 60/1991 pentru a reflecta practicile contemporane de întrunire și standardele internaționale, inclusiv protecția explicită a adunărilor spontane și reglementarea clară a acțiunilor de tip *flash-mob*, contramanifestațiilor și elementelor hibride/online, atunci când este relevant.
- Adoptarea legislației naționale de punere în aplicare a Regulamentului European privind libertatea presei, cu garanții explicite privind independența editorială, transparența finanțării publice a mass-media și protecția împotriva influenței politice.
- Consolidarea accesului la informații de interes public prin abandonarea dispozițiilor relevante din inițiativele legislative în curs (inclusiv proiectul de lege privind Codul de Procedură Administrativă) care impun obligații de transparență disproporționate societății civile sau limitează drepturile FOIA.
- Îmbunătățirea nivelului de aplicare a legii împotriva discursurilor incitatoare la ură și a amenințărilor motivate de ură, inclusiv identificarea consecventă a motivelor de părtinire și investigarea eficientă a cazurilor de intimidare ce vizează actorii civici.
- Adoptarea unei legi cuprinzătoare și transparente de transpunere a Directivei Anti-SLAPP, extinzând domeniul de aplicare a protecției dincolo de cerințele minime ale UE pentru a include cauzele civile interne, precum și procedurile penale și administrative, și stabilirea unui punct focal național SLAPP credibil și dotat cu resurse adecvate.

Metodologie

Metodologia Monitoring Action for Civic Space – Acțiunea de Monitorizare a Spațiului Civic (MACS) este concepută pentru a evalua starea spațiului civic în țările UE, cu accent pe identificarea atât a progreselor, cât și a regreselor înregistrate în anumite țări. European Center for Non-for-Profit Law, European Civic Forum, Bulgarian Center for Not-for-Profit Law, Foreningen Nyt Europa, Le Mouvement associatif, Okotars Alapitvány, Stichting Nederlands Helsinki Comité, Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych și Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile și-au unit forțele pentru a concepe MACS, utilizând expertiza colectivă în domeniul monitorizării. MACS constă în două instrumente complementare: rapoartele de țară și Sistemul de avertizare timpurie și alertă.

Metodologia monitorizează următoarele dimensiuni:

- Libertatea de asociere;
- Accesul la finanțare;
- Libertatea de întrunire pașnică;
- Libertatea de exprimare;
- Participarea la luarea deciziilor;
- Spațiul sigur (*safe space*).

Fiecare dimensiune este evaluată în raport cu un set de standarde care reflectă angajamentul Statului în conformitate cu legislația internațională și europeană în materie de drepturile omului. Fiecare standard este evaluat utilizând indicatori calitativi. Pentru mai multe detalii, descărcați [metodologia completă](#).

În toate rapoartele, secțiunile evidențiate cu roșu marchează orice situații care intră direct sau ar putea intra în sfera de competență a Uniunii Europene. Acest lucru vizează o mai bună înțelegere a domeniilor în care UE are autoritatea legală de a acționa, în comparație cu situațiile care rămân sub controlul exclusiv al statelor membre.

Anul 2025 a reprezentat faza de testare a metodologiei de către partenerii naționali. În timp ce unii parteneri au monitorizat toate cele șase dimensiuni, alții s-au concentrat pe cele trei dimensiuni esențiale ale spațiului civic (asociere, întrunire pașnică și exprimare) și au selectat o dimensiune suplimentară aliniată priorităților naționale.

Detalii specifice pentru România

Raportul privind România acoperă patru dintre aceste dimensiuni și standardele respective, și anume: libertatea de asociere, de întrunire pașnică, de exprimare și spațiul sigur.

Secțiunea „Principalele evoluții” trebuie citită sub forma unei analize concise a autorului asupra tuturor informațiilor susținute de fapte și asupra opiniilor prezentate în raport. Referințele din această secțiune trebuie completate cu toate referințele relevante din corpul raportului.

Colectarea datelor a inclus următoarele:

Cercetare documentară cu accent asupra următoarelor aspecte:

- Cadrul de reglementare relevant, inclusiv proiecte de legi și amendamente, atât la nivel național, cât și la nivelul UE (acolo unde este relevant);
- Rapoarte, articole, poziții publice și altele similare relevante ale actorilor statali și nestatali, naționali și internaționali; și
- Analiza jurisprudenței relevante atât la nivel național, cât și a Curților de Justiție Europene (CEDO).

Interviuri: Au fost realizate opt interviuri cu reprezentanți ai OSC-urilor din următoarele domenii: bună guvernare, participare publică, integritatea alegerilor, protecția drepturilor omului, democrație și statul de drept, anticorupție, drepturile femeilor și ale persoanelor LGBTQI+, grupuri de supraveghere, cetățenie activă și inițiative de dezvoltare comunitară.

Reuniune de grup pentru validarea primei versiuni intermediare și colectarea de feedback-uri și punctaje pentru fiecare dimensiune/standard: 17 participanți sunt reprezentanți ai organizațiilor membre ale *Coalitiei ONG-urilor pentru Cetățean*.¹¹⁶

Datele colectate sunt relevante pentru perioada cuprinsă între ianuarie 2025 - decembrie 2025; cu toate acestea, unele referințe se referă la anul precedent, deoarece autorul consideră că este important pentru o mai bună înțelegere a contextului și a tendințelor.

După redactare, fiecare standard este evaluat de cercetătorul național pe o scară de la 1 la 4, unde 1 indică restricții severe, iar 4 indică respectarea deplină a standardelor internaționale.

¹¹⁶ <https://www.stareademocratiei.ro/about/>

Monitoring Action
for Civic Space